

VANTAAN JA KERAVAN
HYVINVOINTIALUEEN
HANKINTAOHJE

SISÄLLYSLUETTELO

1. YLEISTÄ.....	6
1.1 Johdanto.....	6
1.2 Hankintoihin sovellettavat säännöt, periaatteet ja käytännöt	6
1.3 Hankintatoiminnan organisointi	8
1.4 Sähköiset kilpailutus-, sopimus- ja asianhallintajärjestelmät.....	9
1.5 Yhteishankintojen tekeminen.....	9
1.6 Tieto- ja viestintäteknologiaan liittyvät hankinnat (ICT-hankinnat)	10
1.7 Varautuminen häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin	10
1.8 Toimivalta hankinnan tekemiseen sekä esteellisyys.....	11
1.8.1 Toimivalta hankintasopimusten ja puitejärjestelyn sisällä tapahtuvaan tavaroiden/palveluiden tilaamiseen.....	11
1.8.2 Esteellisyys	12
1.9 Ohjostojen estäminen	13
2.1 Hankintojen ennakointi ja tulevista hankinnoista tiedottaminen.....	14
2.2 Markkinoiden kartoittaminen ja markkinoiden seuranta	14
2.3 Kynnysarvot.....	15
2.4 Hankinnan ennakoidun arvon laskeminen.....	16
3.1 Kilpailutettujen sopimustoimittajien käyttäminen.....	18
3.2 Hankinnat, joiden arvo on alle 9 000 euroa (alv 0 %).....	18
3.3 Tavara-, palvelu- ja rakennushankinnat, joiden arvo on 9 000–60 000 euroa (alv 0 %) 18	
3.4 Sosiaali- ja terveystalvelujen hankinnat, joiden arvo on 9 000–60 000 euroa (alv 0 %) 19	
3.5 Sosiaali- ja terveystalvelujen hankinnat, joiden arvo on yli 60 000–400 000 euroa (alv 0 %)	19
3.6 Rakennusurakat, joiden arvo on yli 60 000–150 000 euroa (alv 0 %).....	20
3.7 Käyttöoikeussopimukset sekä erityisiä palveluja koskevat hankinnat (liite E, kohdat 5–15), joiden arvo on alle 60 000 euroa (alv 0 %).....	20
3.8 Käyttöoikeussopimukset, joiden arvo on 60 000–500 000 euroa, sekä erityisiä palveluja koskevat hankinnat (liite E, kohdat 5–15), joiden arvo on 60 000–300 000 euroa (alv 0 %)	20
3.9 Päätös ja muutoksenhakuohjeet pienhankinnoissa	21
3.10 Otto-oikeus	21
3.11 Sopimusten tekeminen pienhankinnoissa	21

3.12	Menettely poikkeustapauksissa	22
3.13	Hankinnat ilman kilpailuttamista eli suoraminnat	22
4.1	Yleistä	24
4.2	Edellytykset sote-palvelujen hankkimiselle yksityiseltä palveluntuottajalta	25
4.3	Hankinnasta ilmoittaminen	26
4.4	Hankintailmoituksen sisältö	26
4.5	Tietojenvaihto kansallisissa menettelyissä	27
4.6	Tarjouspyyntö ja tarjous	27
4.7	Tarjoajan soveltuvuus ja poissulkeminen	27
4.8	Sote-palveluiden palveluntuottajia koskevat vaatimukset	27
4.9	Kokonaistaloudellisesti edullisimman tarjouksen valinta	28
5.1	Yleistä	29
5.2	Avoin menettely	29
5.3	Rajoitettu menettely	29
5.4	Neuvottelumenettely	30
5.5	Kilpailullinen neuvottelumenettely	30
5.6	Innovaatiokumppanuus	31
5.7	Puitejärjestely	31
5.8	Dynaaminen hankintajärjestelmä	32
5.9	Sähköinen huutokauppa	32
6.1	Ilmoittamisvelvollisuus ja menettely	33
6.2	Ennakoilmoitus	33
6.3	Hankintailmoitus	33
6.4	Suoraminnailmoitus	34
6.5	Jälki-ilmoitus	34
6.6	Määräajat	35
7.1	Yleistä	36
7.1.1	Osatarjouksen hyväksyminen	36
7.1.2	Vaihtoehtoiset tarjoukset	36
7.1.3	Rinnakkaiset tarjoukset	36
7.2	Tarjouspyynnön sisältö	37
7.3	Sähköiset luettelot	37
7.4	Ehdokkaiden ja tarjoajien valinta	38

7.4.1	Menettelystä	38
7.4.2	Kansallisen kynnysarvon ylittävät hankinnat	38
7.4.3	EU-kynnysarvon ylittävät hankinnat	38
7.4.4	Pakolliset poissulkemisperusteet (80 §)	39
7.4.5	Harkinnanvaraiset poissulkemisperusteet (81 §)	40
7.4.6	Korjaavat toimenpiteet.....	41
7.4.7	Tarjoajien soveltuvuutta koskevat vaatimukset ja selvitykset.....	42
7.5	Tekniset eritelmät ja vaatimukset sekä standardien käyttö	43
7.6	Elinkaarikustannukset	43
7.7	Vastuullisuusnäkökohdat hankinnoissa.....	44
7.8	Tietoturva ja tietosuojat hankinnoissa.....	44
7.8.1	Tietoturva.....	44
7.8.2	Tietosuoja.....	45
7.9	Tarjousten valintaperusteet.....	46
7.10	Tarjousten vastaanottaminen ja avaaminen	47
7.11	Tarjousten hylkääminen	47
7.12	Tarjousten täsmentäminen.....	48
7.12.1	Tarjouksen sallittu täsmentäminen	48
7.12.2	Tarjouksen kielletty täsmentäminen	49
7.13	Tarjousten vertailu	49
8.	HANKINTAPÄÄTÖS.....	51
8.1	Hankintapäätöksen tekeminen	51
8.1.1	Hankintapäätös puitejärjestelyyn perustuvassa hankinnassa.....	51
8.1.2	Hankintapäätöksen sisältö	51
8.1.3	Palvelujen hankintaa koskevan päätöksen perusteleva	52
8.2	Hankintapäätöksen tiedoksianto	52
8.3	Muutoksenhaku	53
8.3.1	Hankintaoikaisu	53
8.3.2	Markkinaoikeus.....	54
8.3.3	Hankinnan väliaikainen järjestäminen.....	55
9.	SOPIMUSMENETTELY	56
9.1	Odotusaika ja muut määräajat.....	56
9.2	Sopimuksen tekeminen.....	56

9.2.1 Tilaajavastuu	57
9.2.2 Rikosrekisteriote	58
9.3 Sopimuskauden aikainen toiminta	59
9.3.1 Sopimusehtojen toteutuminen.....	59
9.3.2 Huomautukset ja reklamaatiot	60
9.4 Hinnanmuutokset	61
9.5 Hankintasopimuksen muuttaminen	61
10. ERINÄISIÄ ASIOITA.....	64
10.1 Tilausohjeet	64
10.2 Hankinnan vastaanotto ja hyväksyminen.....	64
10.3 Ostolaskut	64
10.4 Hankinnan asiakirjat ja dokumentointi.....	64
10.5 Asiakirjojen julkisuus ja salassapito	65
10.5.1 Liike- ja ammattisalaisuudet	65
10.6 Asiakirjan antamistavat.....	67
10.6.1 Asiakirjan pyytäminen	67
10.6.2 Asiakirjan antamisesta päättäminen	67
10.7 Hankintojen valvonta.....	68
11. KÄYTÖSTÄ POISTETUN IRTAIMEN OMAISUUDEN JATKOKÄSITTELY.....	69
11.1 Uudelleen sijoittaminen ja kierrättäminen	69
11.2 Myyminen.....	69
11.3 Hävittäminen ja lahjoittaminen.....	69

1. YLEISTÄ

1.1 Johdanto

Vantaan ja Keravan hyvinvointialue on hankintalain (Laki julkisista hankinnoista 1397/2016) tarkoittama julkinen hankintayksikkö, jonka kynnysarvot ylittävät hankinnat toteutetaan hankintalain ja tämän ohjeen mukaisesti.

Tämä ohje sisältää ohjeet hankintoihin:

1. jotka tehdään kilpailuttamatta
2. jotka hankintaohjeen mukaisesti hankitaan käyttämättä sähköistä kilpailuttamisjärjestelmää
3. jotka kilpailutetaan kilpailutusjärjestelmän pienhankintatoiminnallisuudella
4. kansalliset kynnysarvot ylittävät hankinnat sekä EU-kynnysarvon ylittävät hankinnat, jotka kilpailutetaan kilpailutusjärjestelmässä

Hankintaohjeen kohtaan 1.2 on koottu yleisiä hankintoihin liittyviä ohjeita, jotka tulee ottaa huomioon soveltuvin osin kaikissa hankinnoissa.

Hyvinvointialueen hankinnoissa tärkeimpinä periaatteina ovat hankinta- sekä hyvinvointialuelain ja EU:n perustamissopimuksen periaatteet; avoimuus, tasapuolinen ja syrjimätön kohtelu sekä suhteellisuus kynnysarvoista riippumatta.

Suomen hankintalainsäädäntö perustuu EY:n perustamissopimukseen sekä asiaa koskeviin hankintadirektiiveihin. Laki julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista (1397/2016) on tullut voimaan 1.1.2017.

Tähän hankintaohjeeseen on koottu hankintojen toteuttamisen kannalta olennaisimpia hankintojen kilpailuttamista koskevia tietoja ja käytännön toimintaohjeita. Tässä ohjeessa ei käsitellä vesi- ja energiahuollon eikä liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien hankintayksiköiden toimintaan liittyvää erityisalojen hankintalaissa säädettyä kilpailuttamisvelvoitetta. Ohjeessa ei myöskään käsitellä puolustus- ja turvallisuushankintoja koskevia kilpailuttamissääntöjä. Hankintoja koskevat keskeiset perusveloitteet ovat kuitenkin yhtenäiset eri toimialoilla ja koskevat siten myös teknisiä peruspalveluita.

1.2 Hankintoihin sovellettavat säännöt, periaatteet ja käytännöt

Hankinnalla tarkoitetaan tavaroiden ja palveluiden ostamista, vuokraamista, leasing-sopimuksilla tai osamaksukaupalla hankkimista tai näihin rinnastettavaa toimintaa sekä urakalla teettämistä.

Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen hankintamenettelyissä noudatetaan julkisia hankintoja koskevaa lainsäädäntöä, hyvinvointialueen toimintaa säätelevää muuta lainsäädäntöä, hyvinvointialueen hallintosääntöä sekä tätä hankintaohjetta. Keskeisimmät hankintoja koskevat lait ovat laki julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista (1397/2016, jäljempänä hankintalaki) sekä laki vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista (1398/2016, jäljempänä erityisalojen hankintalaki). Lisäksi puolustus- ja turvallisuushankintoja varten on säädetty laki julkisista puolustus- ja turvallisuushankinnoista (1531/2011).

Lain soveltamisalan ulkopuolelle jäävät kansallisen kynnysarvon alittavat hankinnat ja sidosyksiköiltä tehtävät hankinnat (in-house hankinnat). Sidosyksiköllä tarkoitetaan hankintayksiköstä muodollisesti erillistä ja päätöksenteon kannalta itsenäistä yksikköä, johon hankintayksikkö yksin tai yhdessä muiden hankintayksikköjen kanssa käyttää määräysvaltaa. Lisäksi edellytyksenä tietyin poikkeuksin on, että yksikkö harjoittaa enintään viiden prosentin ja enintään 500 000 euron osuuden liiketoiminnastaan muiden tahojen, kuin niiden hankintayksiköiden kanssa, joiden määräysvallassa se on. Sidosyksikössä ei saa olla muiden kuin hankintayksiköiden pääomaa.

Hankintalakia ei sovelleta myöskään maan, olemassa olevien rakennusten tai muun kiinteän omaisuuden hankintaan tai vuokraukseen, oikeudenkäyntiasiamiespalveluihin, työsopimukseen eikä liiketoimiin, joilla hankintayksikkö hankkii rahaa tai pääomaa. Hankintalain pykälissä 8–12 on lueteltu poikkeukset lain soveltamisalasta. Kaikessa hankintatoiminnassa tulee noudattaa myös Euroopan yhteisön perustamissopimuksesta johdettavia, kansalaisuuteen perustuvan syrjinnän kieltoa koskevia periaatteita sekä avoimuus- ja suhteellisuusperiaatteita.

Hankintalain yleiset periaatteet ovat syrjimättömyys-, avoimuus-, yhdenvertaisuus sekä suhteellisuusperiaate. Näitä periaatteita on noudatettava kaikissa hankinnoissa, myös hankintalain kansallisen kynnysarvon alittavissa pienhankinnoissa. Hankintalain 3 §:n mukaan hankintayksikön on kohdeltava hankintamenettelyn osallistujia ja muita toimittajia tasapuolisesti ja syrjimättömästi sekä toimittava avoimesti ja suhteellisuuden vaatimukset huomioon ottaen.

Hankintalain 2 §:n mukaan lain tavoitteena on tehostaa julkisten varojen käyttöä, edistää laadukkaiden, innovatiivisten ja kestävien hankintojen tekemistä sekä turvata yritysten ja muiden yhteisöjen tasapuoliset mahdollisuudet tarjota tavaroita, palveluja ja rakennusurakoita julkisten hankintojen tarjouskilpailuissa.

Lain mukaan hankinnat on toteutettava tarkoituksenmukaisina kokonaisuuksina. Hankinnat on pyrittävä järjestämään siten, että pienet ja keskisuuret yritykset ja muut yhteisöt pääsevät tasapuolisesti muiden tarjoajien kanssa osallistumaan tarjouskilpailuihin. Laissa tarkoitetuissa kansalliset kynnysarvot alittavissa hankinnoissa on huomioitava hankinnan kokoon ja laajuuteen nähden riittävä avoimuus ja syrjimättömyys.

Hankintalain 31 §:n mukaan hankintaa ei saa pilkkoa eriin tai laskea sen arvoa poikkeuksellisin menetelmin hankintalain säännösten soveltamisen välttämiseksi. Tavarahankintaa tai palveluhankintaa ei myöskään saa liittää rakennusurakkaan tai hankintoja muutoin yhdistellä keinotekoisesti hankintalain säännösten soveltamisen välttämiseksi.

Hankinnoissa tulee pyrkiä myös eettisten ja kestävän kehityksen periaatteiden noudattamiseen sekä sosiaalisten näkökohtien huomioimiseen. Hankintoja tehtäessä ympäristönäkökohdat tulee huomioida hankkimalla tuotteita ja palveluita, joiden koko elinkaaren aikaiset ympäristövaikutukset ovat mahdollisimman vähäiset.

Hankintayksiköiden on hankintalain 2 §:n mukaan käytettävä hyväksi olemassa olevat kilpailuolosuhteet. Tämän mukaisesti hankintasopimukset pitää kilpailuttaa säännöllisin väliajoin. Hankintalaissa ei määritellä hankintasopimusten keston enimmäispituutta muiden kuin puitejärjestelyjen osalta. Puitejärjestelyn kesto ei muuten kuin poikkeuksellisesti voi olla pidempi kuin neljä (4) vuotta. Hankintasopimusten keston ei tulisi ylittää myöskään tavanomaisten tavaroiden tai palveluiden hankinnassa neljää (4) vuotta.

Toistaiseksi voimassa olevat sopimukset ovat sallittuja, mutta on huomioitava, ettei markkinoita suljeta liian pitkäksi aikaa. Toistaiseksi voimassa olevia sopimuksia on tarkastettava säännöllisin väliajoin, jotta sopimukset ovat kulloinkin olemassa olevassa markkinatilanteessa hinnoiltaan ja muilta ehdoiltaan kilpailukykyisiä. Oikeuskäytännön mukaan myös toistaiseksi voimassa olevia sopimuksia tulisi pääsääntöisesti käsitellä neljän vuoden pituisina.

Toistaiseksi voimassa olevissa sekä muissa pitkäkestoisissa sopimuksissa tulee sopimusta määräajoin arvioida sen voimassaoloaikana osana sopimushallintaa. Tällaisia hankintoja tehtäessä tulee sopimuksen irtisanominen ottaa huomioon jo tarjouspyyntöä ja sopimusluonnoksen ehtoja laadittaessa.

Kilpailutusta valmisteltaessa on lisäksi arvioitava, sisältyykö hankintaan tietosuojan piiriin kuuluvien henkilötietojen käsittelyä, kuten henkilötietojen siirtämistä, luovuttamista tai käyttöä, joka tulisi huomioida tarjouspyyntöä ja sopimusluonnosta laadittaessa (katso kohta 7.9.: Tietoturva ja tietosuoja hankinnoissa).

1.3 Hankintatoiminnan organisointi

Hyvinvointialueen hankintoja toteutetaan, ohjataan ja koordinoidaan hankintapalveluiden sekä tietohallinnon toimesta (ICT-hankinnat). Hankinnan työryhmä koostuu yleensä hankinta-asiantuntijasta, palvelualueen nimetystä vastuuhenkilöstä sekä substanssin muista edustajista. Tarvittaessa työryhmässä voi olla mukana myös organisaation ulkopuolisia konsultteja.

Jokaiselle toimialalle on hankintapalveluiden toimesta nimetty hankintavastaava, jonka tehtävänä on muun muassa vastata vastuualueensa sopimuskannan kehittämisestä ja suunnittelemisesta yhteistyössä toimialan kanssa. Hankintavastaavat myös jakavat tietoa ja jalkauttavat toimintatapoja toimialoille. Hankintasopimusten valvonnasta vastaa hankintapalvelut yhteistyössä toimialojen kanssa.

Hankintapalvelut auttaa ja neuvoo toimialoja kaikissa hankintaan liittyvissä kysymyksissä.

1.4 Sähköiset kilpailutus-, sopimus- ja asianhallintajärjestelmät

Hankintalaki edellyttää EU-hankintojen kilpailuttamista sähköisesti. Hyvinvointialueella on käytössä sähköinen kilpailutus- ja pienhankintajärjestelmä sekä asianhallintajärjestelmä. Sähköinen sopimushallinnan järjestelmä on tulossa käyttöön hyvinvointialueelle vuoden 2023 aikana.

Sähköisen kilpailutusjärjestelmän kautta tehdään kaikki hankintalainsäädännön edellyttämät hankintailmoitukset (Hilma-ilmoitus), tarjouspyynnöt, ESPD-lomakkeet (yhteinen eurooppalainen hankinta-asiakirja) sekä tarjoajien ja hyvinvointialueen välinen viestenvaihto.

Tarjoajat tekevät tarjouksensa sähköisesti kilpailutusjärjestelmässä, jossa tarkistetaan myös tarjoajien kelpoisuusvaatimusten täytyminen sekä tehdään tarjousvertailu.

Sähköisessä asiakirjahallintajärjestelmässä (CaseM) tehdään hankintojen viranhaltijapäätökset ja arkistoidaan päätösasiakirjat, tarjousasiakirjat ja sopimusasiakirjat liitteineen. Hyvinvointialue käyttää sähköisenä arkistona asianhallintajärjestelmää.

1.5 Yhteishankintojen tekeminen

Hyvinvointialue voi tarpeen mukaan osallistua yhteishankintayksiköiden (kuten Hansel tai Sarastia) hankintoihin. Yhteishankintayksikön kilpailutukseen osallistuttaessa hankintaprosessin toteuttamisesta, hankintapäätöksen ja hankintasopimuksen tekemisestä sekä sopimuksenaikaisesta valvonnasta vastaa yhteishankintayksikkö. Muissa yhteishankinnoissa, joissa hankinta toteutetaan yhdessä jonkin toisen kunnan tai hyvinvointialueen kanssa hankintarenkaana, hankintaprosessin toteuttamisesta vastaa erikseen sovittu hankintayksikkö. Kukin yhteishankintaan osallistunut hankintayksikkö vastaa osaltaan hankintapäätöksen tekemisestä ja sopimuksenaikaisesta valvonnasta.

Hyvinvointialueen vastatessa yhteishankinnan toteuttamisesta, muiden osallistuvien hankintayksiköiden tehtävät, vastuu ja kustannusten jakaminen sovitaan erikseen kirjallisin sopimuksin. Hankintayhteistyö tulee kyseeseen hankinnoissa, joissa hyvinvointialue hyötyy yhteistyön tuottamasta volyymiedusta tai hankinnoissa, joissa hankintojen hallinnollisten tehtävien vähentämiseksi yhteistyö on perusteltua. Päätös mahdollisesta hankintayhteistyöhön sitoutumisesta tehdään hankintakohtaisesti.

1.6 Tieto- ja viestintäteknologiaan liittyvät hankinnat (ICT-hankinnat)

ICT-hankinnat ja niihin kuuluvat sopimukset on keskitetty hyvinvointialueen tietohallinnon palvelualueelle. ICT-hankinnaksi katsotaan mm. tieto- ja viestintäteknisten palveluiden, järjestelmien, ohjelmistojen, laitteiden, perustietotekniikkaan liittyvien tulostimien, lisätarvikkeiden ja muiden laitteiden sekä tieto- ja viestintäteknologiaan liittyvän asiantuntijapalvelun hankinta. ICT-hankintojen lisäksi tavanomaisiin tavara- ja palveluhankintoihin voi liittyä ICT-hankintojen piirteitä, kuten integraatioita ja tietoliikenneyhteyksien avauksia. Näissäkin hankinnoissa tulee ottaa huomioon jäljempänä kuvatut asiat.

ICT-hankintojen valmistelussa tulee huomioida kokonaisarkkitehtuuriajattelun periaatteet, joilla varmistetaan tietojen hallinnan yhtenäisyys, tietoturva, prosessien ja tietojärjestelmien yhteensopivuus sekä kustannustehokkuus. Ennen hankinnan valmistelun aloittamista ICT-hankinnan tarve on ilmoitettava tietohallintoon. Hankinnan valmistelu tehdään aina yhdessä tietohallinnon asiantuntijan kanssa. Arviointikohteena on hankinnan soveltuvuus hyvinvointialueen kokonaisarkkitehtuuriin sekä hankinnan taustalla olevat kustannushyötylaskelmat.

1.7 Varautuminen häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin

Kilpailutusta valmisteltaessa on varmistettava palveluiden saatavuus häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa. Kun hankitaan hyvinvointialueen vastuulla olevia palveluja tai niiden järjestämiselle välttämättömiä tavaroita tulee hankintaprosessissa tarkastella hankittavan kokonaisuuden kriittisyyttä ja vaikutuksia hyvinvointialueen lakisääteisiin tehtäviin normaalioloissa sekä poikkeusoloissa. Hankintasopimuksia tehtäessä on varmistettava, että toimittaja sitoutuu ja pystyy toimittamaan palveluita ja tavaroita myös häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa.

Palveluja hankkivien toimialojen on tarjouspyyntövaiheessa arvioitava palvelujen kriittisyys ja se, millaisia näkökohtia palvelujen saatavuuden varmistamiseksi on tarpeen korostaa hankintasopimuksia tehtäessä. Toimialat vastaavat sopimuskumppaniensa tärkeysjärjestystä (kriittinen/tärkeä/normaali sopimuskumppani). Kriittisiä palveluja hyvinvointialueelle toimittavan yrityksen kanssa on oltava tiivis ja luottamuksellinen sopimussuhde, jolla varmistetaan, että yrityksessä tehtävä häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin varautuminen ja sen osana toiminnan jatkuvuudenhallinta on asianmukaisesti hoidettu. Tarjoaja varautuu palvelujen tuottamiseen määrittelemänsä ajanjakson ajan häiriötilanteen alkamisesta. Poikkeusoloihin varautumisessa tarjoaja huolehtii osaltaan mm. VAP-varaukset omissa toiminnassaan.

Tarjouspyyntövaiheessa on syytä huomioida, että tarjoajalla on nimetty varautumisen yhteyshenkilö ja ajankohtainen valmiussuunnitelma, jonka tarjoaja sitoutuu pyydettyään näyttämään. Tarjoaja sitoutuu osallistumaan varautumisen ja jatkuvuudenhallinnan

kehittämisen yhteistyöhön sekä harjoituksiin. Tarjoajan edellytetään sisällyttävän varautumisen osaksi omavalvontaansa.

Varautumisen asianmukaisuuden varmistaminen sekä varautumistoimenpiteiden yhteensovittaminen hyvinvointialueen valmiussuunnitelmiin tulee toteuttaa sopimuskauden aikana tehtävällä auditoinnilla, valmiusharjoituksella tai muulla vastaavalla tavalla. Tapahtuma on dokumentoitava.

Tarvittaessa voit ottaa yhteyttä hyvinvointialueen turvallisuus- ja varautumispäällikköön, joka koordinoi hyvinvointialuetasoista varautumista.

Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen tarkempi ohjeistus sopimusperusteisesta varautumisesta ja sen valvonnasta löytyy hyvinvointialueen intra-sivuilta.

1.8 Toimivalta hankinnan tekemiseen sekä esteellisyys

1.8.1 Toimivalta hankintasopimusten ja puitejärjestelyn sisällä tapahtuvaan tavaroiden/palveluiden tilaamiseen

Toimivallasta hankinta-asioissa määrätään hyvinvointialueen hallintosäännössä. Toimielin ja viranhaltija voivat päättää sille hallintosäännöllä määrätyn toimivallan siirtämisestä alaiselleen viranomaiselle, ottaen huomioon toimivallan siirtämistä sekä hallinnollisen pakon käyttämistä koskevat rajoitukset. Se, jolle toimivaltaa on edelleen siirretty, ei voi enää siirtää toimivaltaa edelleen.

Hankintasopimukseen tai puitejärjestelyyn perustuvista tilausoikeuksista määrätään hallintosäännön mukaisesti hankintaohjeessa.

Hankintasopimukseen tai puitejärjestelyyn perustuvalla tilauksella tarkoitetaan tilannetta, jossa tilausta varten on käytettävissä kilpailutettu sopimus, jonka puitteissa tavaroita/palveluita tilataan.

Tilauksia tilausoikeuden omaava henkilö voi tehdä vain sallitun budjetin (määrärahan) mukaisesti.

Hankintasopimukseen tai puitejärjestelyyn perustuvat tilausoikeudet ovat muiden kuin Keski-Uudenmaan pelastuslaitoksen osalta seuraavat tavara-, palvelu- ja urakkahankintojen (ei sote-palvelut) osalta (alv 0 %):

- 1) Hyvinvointialuejohtajalla ja toimialajohtajalla on tilausoikeus ilman euromääräistä rajoitusta
- 2) Palvelualuejohtajalla on tilausoikeus 1 000 000 euroon saakka oman palvelualueensa osalta
- 3) Tehtäväalueen päälliköllä on tilausoikeus 400 000 euroon saakka oman tehtävä alueensa osalta
- 4) Toimintayksikön esihenkilöllä on tilausoikeus 60 000 euroon saakka oman toimintayksikkönsä osalta

5) Muun henkilöstön osalta toimialajohtaja tekee viranhaltijapäätöksen tilausoikeuksista.

Hankintasopimukseen tai puitejärjestelyyn perustuvat tilausoikeudet ovat seuraavat sote-palvelujen osalta (alv 0 %):

- 1) Hyvinvointialuejohtajalla ja toimialajohtajalla on tilausoikeus ilman euromääräistä rajoitusta
- 2) Palvelualuejohtajalla on tilausoikeus 10 000 000 euroon saakka oman palvelualueensa osalta
- 3) Tehtäväalueen päälliköllä on tilausoikeus 1 000 000 euroon saakka oman tehtävä alueensa osalta
- 4) Muun henkilöstön osalta toimialajohtaja tekee viranhaltijapäätöksen tilausoikeuksista.

Hankintasopimukseen tai puitejärjestelyyn perustuvat tilausoikeudet ovat seuraavat Keski-Uudenmaan pelastuslaitoksen osalta (alv 0 %):

- 1) Toimialajohtajalla eli pelastusjohtajalla on tilausoikeus ilman euromääräistä rajoitusta
- 2) Palvelualuejohtajalla on tilausoikeus 1 000 000 euroon saakka oman palvelualueensa osalta
- 3) Tehtäväalueen päälliköllä on tilausoikeus 60 000 euroon saakka oman tehtävä alueensa osalta
- 4) Muun pelastuslaitoksen henkilöstön osalta pelastusjohtaja tekee viranhaltijapäätöksen tilausoikeuksista.

1.8.2 Esteellisyys

Hyvinvointialueen luottamushenkilön, viranhaltijan ja työntekijän esteellisyydestä asian käsittelyssä on säädetty hyvinvointialueissa (616/2021) ja hallintolaissa (434/2003). Esteellinen henkilö ei saa osallistua hankinnan valmisteluun, esittelemiseen eikä päättämiseen, hankinnan valvontaan ja vastaanottoon tai hankintaan liittyvien asioiden käsittelyyn. Hankintoja kilpailutettaessa kilpailutukseen osallistuvien henkilöiden on huomioitava mahdollinen esteellisyys osallistua kilpailutuksen valmisteluun. Henkilö voi olla esteellinen osallistumaan kilpailutuksen valmisteluun esimerkiksi silloin, jos hänen sukulaisensa tai lähipiiriinsä kuuluva henkilö on tarjouksen tekijä, toimii tarjouksen tekijän päättävissä elimissä tai kilpailutuksen valmistelusta on muuten odotettavissa erityistä hyötyä tai vahinkoa kilpailutuksen valmisteluun osallistuvalla henkilöllä. Jos asianomainen henkilö epäilee olevansa esteellinen, tulee hänen jäädä itsensä jo kilpailutuksen alkuvaiheessa.

Mikäli hankinnan valmistelussa käytetään ulkopuolisia konsultteja ja valmistelijoita on huomioitava hankintalain 66 §:n säädökset liittyen ehdokkaan tai tarjoajan osallistumisesta hankinnan valmisteluun. Säädöksen mukaan, jos ehdokas, tarjoaja tai tarjoajaan liittyvä yritys on osallistunut hankinnan valmisteluun, on hankintayksikön varmistettava, että tämä ei vääristä kilpailua. Tällä tarkoitetaan sellaista valmisteluun osallistumista, että hankintamenettelyn valmisteluun on vääristänyt kilpailua. Hankintalain 88 §:n 1 momentin

kahdeksannen kohdan mukaan tarjoaja voidaan harkinnan varaisesti poissulkea, jos se on osallistunut hankinnan valmisteluun edellä kuvatun mukaisesti, eikä vääristymää voida poistaa muilla vähemmän rajoittavilla toimenpiteillä kuin sulkemalla tarjoaja pois tarjouskilpailusta. Ennen poissulkemista ehdokkaalle tai tarjoajalle on annettava mahdollisuus osoittaa, ettei sen osallistuminen hankinnan valmisteluun ole johtanut tasapuolisen ja syrjimättömän hankintamenettelyn vaarantumiseen.

1.9 Ohioستojen estäminen

Hyvinvointialueen viranhaltijoiden ja työntekijöiden tulee sitoutua hankintasopimukseen ja välttää ohioستoja. Erityisesti johtavien viranhaltijoiden tulee valvoa, että heidän vastuualueellaan tehtävissä tilauksissa ja ostoissa noudatetaan voimassa olevia hankintasopimuksia.

2. HANKINTOJEN SUUNNITTELU

2.1 Hankintojen ennakointi ja tulevista hankinnoista tiedottaminen

Hankintatoiminnan tulee pohjautua huolelliseen hankintojen kokonaisuuden ja organisoinnin suunnitteluun sekä johtamiseen. Hankintojen kokonaissuunnittelu on osa toiminnan ja talouden suunnittelua. Hankinnan valmisteluun ja toteuttamiseen on varattava riittävästi aikaa ja resursseja. Erityisesti palveluhankinnoissa hankinnan kilpailuttaminen vaatii aikaa useita kuukausia ja edellyttää moniammatillista yhteistyötä. Kilpailutukset toteutetaan tiiviissä yhteistyössä hankintapalvelun ja toimialojen kanssa.

Toimialojen tulee kirjata talousarvion valmistelun yhteydessä kaikki tiedossa olevat hankinnat hankintasuunnitelmaan. Hankintapalvelujen tehtävänä on koota yhteen koko hyvinvointialuetta koskeva hankintasuunnitelma.

Hyvinvointialue voi osaltaan edistää markkinoiden tarjontaa ylläpitämällä ajantasaista hankintakalenteria sekä tiedottamalla avoimesti ja aktiivisesti tulevista hankinnoistaan ja hankintasuunnitelmistaan omilla verkkosivuillaan sekä käymällä vuoropuhelua mahdollisten toimittajien kanssa.

EU-kynnysarvon ylittävissä kilpailutuksissa on suositeltavaa tehdä hankintalainsäädännön mukainen ennakoilmoitus HILMA-ilmoituskanavaan. Ennakoilmoitus julkaistaan vähintään 35 päivää ja korkeintaan 12 kuukautta ennen hankintailmoituksen julkaisemista.

2.2 Markkinoiden kartoittaminen ja markkinoiden seuranta

Ennen hankintamenettelyn aloittamista on suositeltavaa kartoittaa markkinoita riittävän laajasti, jotta saadaan käsitys tarjolla olevista erilaisista vaihtoehdoista ja ratkaisumalleista. Markkinakartoitus on olennainen osa hankinnan suunnittelua ja sille tulisi varata riittävästi aikaa.

Markkinakartoituksen avulla voidaan kerätä tarjouspyynnön laatimista varten tarpeellista informaatiota hankinnan kohteesta. Markkinakartoitus tehdään ennen hankinnan virallista aloittamista, eli ennen hankintailmoituksen julkaisemista. Markkinoiden kartoittaminen ei ole sallittua enää hankintailmoituksen julkaisemisen jälkeen.

Markkinakartoitus ei tarkoita, että hankintayksikön pitäisi tutustua kaikkeen mahdolliseen markkinoilla olevaan tarjontaan. Riittää, että perehdytään järkevässä määrin tarjolla oleviin erilaisiin vaihtoehtoihin.

Tarjouskilpailua ei saa käyttää markkinoilla vallitsevan hintatason selvittämiseen tai markkinoiden kartoittamiseen. Oleellista vuoropuhelussa ja markkinakartoituksen tekemisessä on, että ne erotetaan selkeästi varsinaisesta hankintaprosessista. Kilpailutuksen järjestämisen tarkoituksena on aina tarjouskilpailun voittajan valinta.

Markkinakartoituksen voi toteuttaa hyvin vapaamuotoisesti. Tärkeää on kuitenkin muistaa, että toimittajia kohdellaan kaikissa vaiheissa tasapuolisesti ja syrjimättä. Lisäksi on huomioitava, että markkinakartoitukseen otetaan aina mukaan riittävä määrä toimittajia. Markkinakartoituksen tekeminen ei velvoita hankintayksikköä käynnistämään suunniteltua hankintaa.

Kartoitus voidaan toteuttaa esimerkiksi:

- julkaisemalla tietopyyntökysely Hilmassa tai jossain muussa järjestelmässä;
- järjestämällä toimittajille yhteinen tiedotus/informaatiotilaisuus;
- tutustumalla itsenäisesti hankinnan kohteeseen esimerkiksi messujen, esitteiden, internetin hakukoneiden ym. materiaalin kautta;
- kutsumalla toimittajia esittelemään hankinnan kohteena olevaa tavaraa/palvelua ja hyödyntämällä hyvinvointialueen omia yritystilaisuuksia;
- käymällä neuvotteluja toimittajien kanssa hankintalain periaatteita noudattaen;
- käyttämällä apuna ulkopuolisia asiantuntijoita/konsultteja; tai
- lähettämällä tarjouspyyntöluonnos kommenttikierrokselle.

Tietopyynnössä on syytä esittää mahdollisimman yksilöityjä kysymyksiä hankinnan kohteesta, jotta toimittajilta saadaan riittävän tarkkoja tietoja tarjouspyynnön laatimisen avuksi. Toimittajilta saatuja tietoja tulee käsitellä kriittisesti. On varottava, etteivät yksittäisen toimittajan esittämät näkemykset ohjaa tarjouspyynnön laatimista liikaa niin, että tarjouspyyntö muodostuu syrjiväksi muita toimittajia kohtaan.

2.3 Kynnysarvot

Hankintalain mukaan hankinnat on jaettu kolmeen eri ryhmään niiden taloudellisen arvon perusteella. Noudatettaville hankintamenettelyille asetetut vaatimukset vaihtelevat hankinnan taloudellisen arvon mukaan.

Hankintalain jaottelu on seuraava:

- kansallisen kynnysarvon alittavat hankinnat,
- kansallisen kynnysarvon ylittävät hankinnat sekä
- EU-kynnysarvon ylittävät hankinnat.

Ajantasaiset kynnysarvot löytyvät <https://tem.fi/eu-ja-kansalliset-kynnysarvot>. EU-kynnysarvot perustuvat Maailman kauppajärjestön (WTO) julkisia hankintoja koskevassa sopimuksessa sovittuihin kynnysarvoihin. Euroopan yhteisöjen komissio tarkistaa kynnysarvot asetuksella kahden (2) vuoden välein.

2.4 Hankinnan ennakoidun arvon laskeminen

Hankinnan ennakoidun arvon laskemisessa on kysymys laskennallisesta toimenpiteestä, jonka avulla pyritään selvittämään hankintaan sen arvon perusteella soveltuvat säännökset. Hankinnan ennakoitua arvoa laskettaessa on perusteena käytettävä suurinta maksettavaa kokonaiskorvausta ilman arvonlisäveroa.

Hankinnan arvoa laskettaessa on otettava huomioon myös hankinnan vaihtoehtoiset toteuttamistavat, hankintaan mahdollisesti sisältyvät optio- ja pidennysehdot sekä ehdokkaille tai tarjoajille maksettavat palkkiot tai muut maksut. Jos kyseessä on useamman hankintayksikön yhteishankinta, on hankinnan ennakoitu arvo kaikkien sopimuskokonaisuuksien yhteenlaskettu arvo.

Rakennusurakoissa tulee ottaa huomioon rakennustyön arvon lisäksi myös rakennusurakalle tarpeellisten tavarahankintojen arvo silloin, kun hankintayksikkö antaa tavarat urakoitsijan käyttöön. Erillisinä osina toteutettavissa hankinnoissa tulee hankinnan ennakoidun arvon laskemisessa ottaa huomioon kaikkien vastaavien osien yhteisarvo. Mikäli kokonaisarvo ylittää EU-kynnysarvon, on kaikki osat kilpailutettava EU-kynnysarvon ylittäviin hankintoihin soveltuvia säännöksiä noudattaen.

Hankintaa ei saa lain säännösten soveltamisen välttämiseksi keinotekoisesti jakaa osiin (pilkkomiskielto) tai yhdistää. Määräaikaisissa sopimuksissa ennakoidun arvon laskennassa on käytettävä sopimuskauden voimassaolon aikaista kokonaisarvoa. Toistaiseksi voimassa olevien sopimusten osalta on käytettävä 48 kuukauden arvoa.

Puitejärjestelyissä ennakoidun arvon laskennassa on käytettävä kaikkien koko puitejärjestelyn keston ajaksi suunniteltujen hankintojen kokonaisarvoa. Säännöllisesti toistuvien sopimusten ennakoidun arvon laskennassa on perusteena käytettävä viimeksi kuluneiden 12 kuukauden tai viimeksi kuluneen varainhoitovuoden aikana tehtyjen vastaavien hankintojen yhteisarvoa, huomioiden kuitenkin seuraavan 12 kuukauden aikana tapahtuvat muutokset. Käyttöoikeussopimuksen ennakoitua arvoa laskettaessa perusteena on pääsääntöisesti käytettävä hankintayksikön arvioimaa liikevaihtoa, jonka sopimus voimassaoloaikanaan tuottaa sopimuksensaajalle ilman arvonlisäveroa.

Liikevaihto on otettava huomioon vain siltä osin, kuin se on vastikkeena sopimuksen kohteena olevasta urakasta, palvelusta tai näihin liittyvistä tavaroista. Arvion on perustuttava käyttöoikeussopimuksen ilmoittamisajankohtaan tai muuhun hankintamenettelyn alkamishetkeen.

Jos käyttöoikeussopimuksen arvo on sopimuksen tekohetkellä yli 20 prosenttia ennakoitua arvoa suurempi, kynnysarvon ylittymistä on arvioitava sopimuksen tekohetken arvon perusteella. Käyttöoikeussopimuksen ennakoitu arvo on laskettava hankintailmoituksessa, tarjouspyynnössä tai muissa hankinta-asiakirjoissa yksilöidyllä objektiivisella menetelmällä. Käyttöoikeussopimuksen ennakoitu arvo on aina arvioitava huolellisesti ja tapauskohtaisesti.

Muistilista hankinnan arvon laskemiseen:

- Suurin maksettava kokonaiskorvaus ilman arvonlisäveroa.
- Huomioi koko hyvinvointialueen tarve ja, jos kyseessä yhteishankinta muiden hankintayksiköiden kanssa, niin kaikkien hankintayksiköiden ennakoitu arvo yhteensä.
- Jos hankinta jaettu osiin, niin kaikki osat yhteensä.
- Määräaikaisessa sopimuksessa koko sopimuskauden arvo mukaan lukien mahdolliset optiokaudet.
- Toistaiseksi voimassa olevassa sopimuksessa 4 vuoden mukainen arvo.
- Säännöllisesti toistuvat tai määräajoin uudistettavat tavara- tai palveluhankinnat: viimeisen vuoden aikana tehtyjen hankintojen arvo tuleva kausi huomioiden

3. PIENHANKINNAT

3.1 Kilpailutettujen sopimustoimittajien käyttäminen

Kansallisen kynnsarvon alittaviin hankintoihin eli pienhankintoihin ei sovelleta hankintalakia. Kaikissa hankinnoissa on kuitenkin noudatettava tasapuolisuutta, syrjimättömyyttä ja avoimuutta. Siksi myös pienhankinnat on kilpailutettava alla tarkemmin annettujen ohjeiden mukaisesti.

Tarkista aina ensimmäiseksi tilausohjeista, onko tarvitsemasi tavara tai palvelu saatavissa hyvinvointialueen kilpailuttamilta sopimustoimittajilta. Sopimustoimittajat ja heidän yhteystietonsa löytyvät sopimushallintajärjestelmästä tai tilausohjeista.

Mikäli hyvinvointialueella on voimassa oleva hankintasopimus, tavarat ja palvelut tilataan sopimuksen mukaisesti sopimustoimittajalta. Mikäli jollekin tavaralle tai palvelulle on voimassa oleva sopimus eikä sitä noudateta (niin sanotut ohiotot), on mahdollista, että asiasta seuraa hyvinvointialueelle vahingonkorvausvelvollisuus.

3.2 Hankinnat, joiden arvo on alle 9 000 euroa (alv 0 %)

Hankinnat, joiden arvo on alle 9 000 euroa ja joille ei ole kilpailutettua sopimustoimittajaa, toimialat voivat hankkia parhaaksi katsottavalta toimittajalta. Hankintapalvelut tarvittaessa ohjaavat ja neuvovat hankinnan toteuttamisessa. Toimittajalta tulee pyytää ennen tilauksen/ostopäätöksen tekemistä tarjous sähköpostilla tai vähintään tilausvahvistus sähköpostitse, mutta suositeltavaa on käyttää hyvinvointialueen käytössä olevaa pienhankintajärjestelmää. Hankinnasta ei tarvitse tehdä kirjallista päätöstä, mutta tilaus tulee kirjata toimialan tilauksia koskevaan tiedostoon. Tiedoston ylläpidosta vastaa toimialan hankintapalveluiden hankintavastaava.

3.3 Tavara-, palvelu- ja rakennushankinnat, joiden arvo on 9 000–60 000 euroa (alv 0 %)

Tavara-, palvelu- ja rakennushankinnat, joiden arvo on 9 000–60 000 euroa (alv 0 %), toteuttaa hankintapalvelut yhteistyössä toimialan kanssa.

Tavara- ja palveluhankinnat, joiden arvo on alle 30 000 euroa ja joille ei ole kilpailutettua sopimustoimittajaa, voidaan tehdä hintatiedustelun perusteella. Alle 30 000 euron hankinnoissa on vähintään selvitettävä markkinatarjontaa ja -tilannetta kartoittamalla tuote-, hinta-, laatu- ja saatavuustietoja sekä muita hankinnan tekemisessä tarvittavia tietoja ennen hankintapäätöksen tekemistä, elleivät markkinatilanne ja hintataso ole toimialan tiedossa. Tiedustelu tehdään puhelimitse, sähköpostitse tai hyvinvointialueen pienhankintajärjestelmää käyttäen.

Yli 30 000 euron hankinnoissa on ensisijaisesti käytettävä sähköistä pienhankintajärjestelmää. Hankintajärjestelmää käytettäessä hankintaa ei rajata tietyille toimittajille, vaan kaikki soveltuvuusvaatimukset täyttävät tarjoajat voivat jättää tarjouksen. Tarjouspyynnössä voidaan käyttää vertailuperusteena määritellylle tuotteelle tai palvelulle annettavaa hintaa, toimitusaikaa, laatua sekä muita vertailuperusteita. Jos sähköistä kilpailuttamisjärjestelmää ei ole käytetty, perustelun käyttämättä jättämiselle tulee näkyä viranhaltijapäätöksestä.

3.4 Sosiaali- ja terveystalvelujen hankinnat, joiden arvo on 9 000–60 000 euroa (alv 0 %)

Hankintalain liitteen E kohtien 1–4 mukaiset sosiaali- ja terveystalvelujen hankinnat, joiden arvo on 9 000–60 000 euroa ja joille ei ole kilpailutettua sopimustoimittajaa, tehdään alla olevien ohjeiden mukaan.

Palvelun tarjoajat kartoitetaan toimialan toimesta. Kartoituksen ja hintatiedustelujen jälkeen hankinta tehdään asiakkaan tarve huomioiden parhaaksi katsotulta tarjoajalta. Toimiala tekee hankinnasta asiakaskohtaisen palvelun myöntävän päätöksen. Hankittaessa sosiaali- ja terveystalveluja sosiaali- ja terveydenhuollon toimialalle useiden asiakkaiden tulevia tarpeita varten toimitaan kuten edellä, ja lisäksi tehdään hankintapäätös toimivaltaisen viranhaltijan toimesta. Näiden hankintojen osalta hinnanmuutoksien ja sopimusmuutosten osalta toimialoja avustaa hankintapalvelut.

3.5 Sosiaali- ja terveystalvelujen hankinnat, joiden arvo on yli 60 000–400 000 euroa (alv 0 %)

Hankintalain liitteen E kohtien 1–4 mukaiset sosiaali- ja terveystalvelujen hankinnat, joiden arvo on yli 60 000–400 000 euroa ja, joille ei ole kilpailutettua sopimustoimittajaa, tehdään alla olevien ohjeiden mukaan.

Hankinta kilpailutetaan käytössä olevassa sähköisessä pienhankintajärjestelmässä hankintapalveluiden toimesta yhteistyössä toimialan kanssa. Pääsääntönä on, ettei hankintaa rajoiteta tietyille toimittajille, vaan kaikki soveltuvuusvaatimukset täyttävät tarjoajat voivat jättää tarjouksen. Tarjouspyynnössä voidaan käyttää vertailuperusteena määritellylle palvelulle annettavaa hintaa, toimitusaikaa, laatua sekä muita vertailuperusteita.

Toimiala tekee hankinnasta asiakaskohtaisen palvelun myöntävän päätöksen. Päätös tehdään asiakastietojärjestelmään (Apotti) ja toimivaltainen viranhaltija tekee hankintaa koskevan päätöksen asianhallintajärjestelmässä (CaseM). Hankintapalvelut avustavat viranhaltijapäätöksen tekemisessä.

Hankittaessa sosiaali- ja terveystalveluja useamman toimialan asiakkaiden tulevia tarpeita varten toimitaan kuten edellä, ja lisäksi tehdään hankintapäätös toimivaltaisen viranhaltijan toimesta.

3.6 Rakennusurakat, joiden arvo on yli 60 000–150 000 euroa (alv 0 %)

Jos yli 60 000–150 000 euron arvoiselle urakalle ei ole kilpailutettua sopimustoimittajaa, menetellään seuraavasti.

Hankinta kilpailutetaan käytössä olevassa sähköisessä pienhankintajärjestelmässä hankintapalveluiden toimesta yhteistyössä toimialan kanssa. Pääsääntönä on, ettei hankintaa rajoiteta tietyille toimittajille, vaan kaikki soveltuvuusvaatimukset täyttävät tarjoajat voivat jättää tarjouksen. Tarjouspyynnössä voidaan käyttää vertailuperusteena määritellylle urakalle annettavaa hintaa, toimitusaikaa, laatua, erikoisosaamista sekä muita vertailuperusteita.

3.7 Käyttöoikeussopimukset sekä erityisiä palveluja koskevat hankinnat (liite E, kohdat 5–15), joiden arvo on alle 60 000 euroa (alv 0 %)

Käyttöoikeussopimuksia ja erityisiä palveluja koskevissa hankinnoissa, joiden arvo on alle 60 000 euroa, voi hankinnan tehdä hintatiedustelun perusteella. Tällöin selvitetään tarvittaessa markkinatarjontaa ja -tilannetta kartoittamalla sopimuksen tai palvelun hinta-, laatu- ja saatavuustietoja sekä muita hankinnan tekemisessä tarvittavia tietoja ennen hankintapäätöksen tekemistä. Tiedustelu tehdään puhelimitse, sähköpostitse tai hyvinvointialueen pienhankintajärjestelmää käyttäen.

3.8 Käyttöoikeussopimukset, joiden arvo on 60 000–500 000 euroa, sekä erityisiä palveluja koskevat hankinnat (liite E, kohdat 5–15), joiden arvo on 60 000–300 000 euroa (alv 0 %)

Käyttöoikeussopimukset, joiden arvo on 60 000–500 000 euroa sekä hankinnat, jotka koskevat erityisiä palveluja (liite E, kohdat 5–15) ja joiden arvo on 60 000–300 000 euroa, kilpailutetaan käytössä olevassa sähköisessä pienhankintajärjestelmässä hankintapalveluiden toimesta yhteistyössä toimialan kanssa. Pääsääntönä on, ettei hankintaa rajoiteta tietyille toimittajille, vaan kaikki soveltuvuusvaatimukset täyttävät tarjoajat voivat jättää tarjouksen. Tarjouspyynnössä voidaan käyttää vertailuperusteena määritellylle sopimuksella ja palvelulle annettavaa hintaa, toimitusaikaa, laatua sekä muita vertailuperusteita.

3.9 Päätös ja muutoksenhakuohjeet pienhankinnoissa

Kaikista 9 000 euron tai sen ylittävistä hankinnoista on tehtävä viranhaltijanpäättös asianhallintajärjestelmässä (CaseM). Päätöksestä tulee käydä ilmi vähintään hankinnan kohde, tarjonneiden yritysten nimet (mikäli on pyydetty tarjouksia), valittu toimittaja, hankinnan arvo sekä päätöksen perustelu. Hankintapalvelut avustavat kaikissa hankintapäätöksissä toimialoja.

Jos hankinnasta ei ole tehty hintatiedustelua tai tarjouspyyntöä, on tiedon siitä selvittävä perusteluineen päätöksestä, ja tällaisen suora hankinnan tekemiseen sovelletaan soveltuvin osin hankintalain 40 § suora hankintaperusteita. Sosiaali- ja terveystieteiden palvelujen pienhankinnoissa toimitaan kuten 3.4. ja 3.5. on esitetty.

Hankintapäätös lähetetään tiedoksi hankintaoikaisu- ja oikaisuvaatimusohjeiden kanssa kaikille tarjoajille.

3.10 Otto-oikeus

Yli 30 000 euron hankintaa koskeva päätös on lisäksi ilmoitettava hallintosäännön 29 §:n mukaiseen otto-oikeusmenettelyyn ja julkaistava hyvinvointialueen internet-sivuilla, mikäli se ei koske yksilöön kohdistuvia terveydenhuollon tai sosiaalitoimen asioita.

3.11 Sopimusten tekeminen pienhankinnoissa

Kaikista 9 000 euron ja sen ylittävistä hankinnoista, on tehtävä kirjallinen sopimus, joka tallennetaan asianhallintajärjestelmään (CaseM) samalle asialle kuin hankinnasta tehty päätös. Sopimus voidaan tehdä sopimus pohjalle tai se voidaan tehdä vapaamuotoisesti esimerkiksi sähköpostitse.

Mikäli sopimus tehdään sähköpostitse, se edellyttää myös toisen osapuolen sähköpostikuittausta. Kyseiset sopimukset ja sähköpostit tulee tallentaa asianhallintajärjestelmään (CaseM).

Sopimuksessa on oltava vähintään seuraavat asiat: osapuolet, yhteystiedot ja -henkilöt, sopimuksen kohde, hintatiedot, hinnanmuutosehdot, maksu- ja toimitusehdot, sopimuksen kesto, irtisanomisehdot sekä asianumero. Lisäksi sopimukseen suositellaan sisällytettäväksi JYSE-ehdot (tavara- tai palveluehdot) tai JIT - ehdot (Julkisen hallinnon IT-hankintojen yleiset sopimusehdot).

Jos sopimuksen arvo ylittää 30 000 euroa, tulee sopimuksessa käyttää hyvinvointialueen sopimus pohjia.

Edellä mainitun lisäksi sote-palveluhankintojen osalta on huomioitavaa, että sopimukset sisältävä sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain (612/2021) 15 §:n mukaiset ehdot:

- 1) hankittavien palvelujen sisältö, määrä ja laadun toteuttaminen;
- 2) käytännön järjestelyt, joilla hyvinvointialue huolehtii järjestämisvastuuseensa kuuluvasta ohjaamisesta ja valvonnasta;
- 3) yksityisen palveluntuottajan vakavaraisuuden ehdot;
- 4) mahdollisten alihankkijoiden käyttämisen menettelyt ja se, miten hyvinvointialue antaa hyväksyntänsä alihankkijoiden käyttämiseen;
- 5) häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin liittyvä varautuminen ja toiminnan jatkuvuuden hallinta;
- 6) sopimuksen mukaisen korvauksen alentaminen ja sen maksamisesta pidättäminen yksityisen palveluntuottajan virheen perusteella;
- 7) sopimuksen irtisanominen ja purkaminen; sekä
- 8) sopimuksen päättymiseen ja sopimuksen rikkomis- ja häiriötilanteeseen liittyvä varautuminen ja toiminnan jatkuvuuden hallinta.

3.12 Menettely poikkeustapauksissa

Kansallisen kynnysarvon alittavien pienhankintojen suorahankintoihin ja lisätilauksiin voidaan soveltuvin osin soveltaa hankintalain säännöksiä suorahankinnasta ja lisätilauksesta: jos hankintalain mukaiset suorahankinnan tai lisätilauksen edellytykset täyttyvät riittävällä tavalla, voidaan hankintalain kynnysarvon alle jäävä pienhankinta suorittaa edellä esitetystä poiketen.

Tällöin ei ole tarvetta tehdä hintatiedustelua tai kilpailuttaa hankintaa sähköisessä pienhankintajärjestelmässä. Hankinnasta tehdään viranhaltijan päätös kohdassa 3.9. esitetyn mukaisesti.

3.13 Hankinnat ilman kilpailuttamista eli suorahankinnat

Suorassa hankinnassa tehdään hankinta tarjouskilpailua järjestämättä. Suorahankinnan edellytykset on lueteltu hankintalaissa tyhjentävästi. Koska suorahankinta on poikkeus yleisestä kilpailuttamisvelvollisuudesta, on sen käyttöedellytyksiä tulkittava suppeasti.

Suorahankinta on mahdollista, jos:

- 1) avoimessa tai rajoitetussa menettelyssä ei ole saatu lainkaan osallistumishakemuksia tai tarjouksia taikka soveltuvia osallistumishakemuksia tai tarjouksia ja alkuperäisiä tarjouspyynnön ehtoja ei olennaisesti muuteta;
- 2) teknisestä tai yksioikeuden suojaamiseen liittyvästä syystä vain tietty toimittaja voi toteuttaa hankinnan edellyttäen, että järkeviä vaihtoehtoisia tai korvaavia ratkaisuja ei ole, eikä kilpailun puuttuminen johdu hankinnan ehtojen keinotekoisesta kaventamisesta;
- 3) hankinnan tarkoituksena on ainutkertaisen taideteoksen tai taiteellisen esityksen luominen tai hankkiminen;

- 4) sopimuksen tekeminen on ehdottoman välttämätöntä, eikä säädettyjä määräaikoja voida noudattaa hankintayksiköstä riippumattomasta ennalta arvaamattomasta syystä aiheutuneen äärimmäisen kiireen vuoksi;
- 5) hankittava tavara valmistetaan vain tutkimusta, kokeilua, tuotekehitystä tai tieteellistä tarkoitusta varten, eikä kyseessä ole massatuotanto tavarain valmistamisen taloudellisen kannattavuuden varmistamiseksi tai tutkimus- ja kehityskustannusten kattamiseksi,
- 6) hankinta koskee perushyödykemarkkinoilla noteerattuja ja sieltä hankittavia tavaroita,
- 7) tavarat hankitaan erityisen edullisesti liiketoimintansa lopettavalta toimittajalta, pesähoitajalta tai selvittäjältä maksukyvyttömyysmenettelyn, akordin tai vastaavan menettelyn seurauksena (esimerkiksi konkurssipesän realisointitilanteet) taikka
- 8) kyseessä on palveluhankinta, joka tehdään suunnittelukilpailun perusteella, ja joka on suunnittelukilpailun sääntöjen mukaan tehtävä kilpailun voittajan kanssa tai jos voittajia on useita, näistä jonkun kanssa; tällöin kaikki voittajat on kutsuttava neuvotteluihin.

Lisäksi suorahankinnan voi tehdä silloin, kun kyseessä on tavarahankinnan lisätilaus alkuperäiseltä toimittajalta. Lisäehtona on, että lisätilauksen tarkoituksena on aikaisemman toimituksen tai laitteiston osittainen korvaaminen tai laajentaminen, ja toimittajan vaihtaminen johtaisi suhteettomiin teknisiin vaikeuksiin tai yhteensopimattomuuteen. Tällaisten sopimusten ja uudistettavien sopimusten voimassaoloaika saa vain poikkeuksellisesti ylittää kolme vuotta.

Hankintayksikkö voi tehdä suorahankinnan myös, kun kyseessä on uusi rakennusurakka tai palveluhankinta, joka vastaa aikaisemmin tehtyä hankintaa. Edellytyksenä on, että alkuperäistä hankintaa koskevassa hankintailmoituksessa ja tarjouspyynnössä on mainittu mahdollisesta myöhemmästä suorahankinnasta (optio), ja että option ennakoitu arvo on otettu huomioon hankinnan kokonaisarvoa laskettaessa. Option käytöstä on tehtävä erillinen päätös kolmen (3) vuoden kuluessa alkuperäisen sopimuksen tekemisestä.

Sosiaali- ja terveystalvueluissa sekä muissa erityisissä lain liitteen E mukaisissa palveluhankinnoissa voi tehdä suorahankinnan, mikäli tarjouskilpailun järjestäminen tai palvelun tarjoajan vaihtaminen olisi ilmeisen kohtuutonta tai erityisen epätarkoituksenmukaista asiakkaalle merkittävän hoito- tai asiakassuhteen turvaamisen kannalta.

4. KANSALLISEN KYNNYSARVON YLITTÄVÄT HANKINNAT SEKÄ KÄYTETTÄVÄT HANKINTAMENETTELYT

4.1 Yleistä

Kaikissa kansallisen kynnyksarvon ylittävissä hankinnoissa noudatetaan hankintalakia ja hankintojen kilpailuttamisessa käytetään tarjouspyyntöjen tekemisessä sähköistä kilpailutusjärjestelmää. Tietohallinto vastaa ICT- hankintojen toteuttamisesta. Muiden hankintojen toteuttamisesta vastaa hankintapalvelut.

Hankintayksikkö voi kansallisissa hankinnoissa valita omalta kannaltaan tarkoituksenmukaisimman menettelyn hankinnan kohteen ja tavoitteen toteuttamiseksi. Menettelynä voi halutessaan käyttää EU-kynnyksarvot ylittäviä hankintoja koskevia menettelyjä tai aiempia kansallisia menettelysääntöksiä. Käytettävä menettely on kuvattava hankintailmoituksessa tai tarjouspyynnössä riittävällä tarkkuudella. Kuvauksen on oltava sellainen, että toimittajat pystyvät sen perusteella ennakoimaan menettelyn kulun mahdollisimman hyvin. Käytetty menettely ei saa myöskään olla hankintalain yleisten periaatteiden (avoimuus, syrjimättömyys, tasapuolisuus ja suhteellisuus) vastainen.

Sosiaali- ja terveystaloukselle sekä muille erityisille palveluhankinnoille (palveluille hankintalain liitteessä E) on määritelty hankintalaissa omat erityiset kansalliset kynnyksarvonsa, mutta näille hankinnoille ei ole erikseen määritelty EU-kynnyksarvoa. Kun näiden palvelujen hankinnat ylittävät kansalliset kynnyksarvot, noudatetaan osin EU-hankintoja koskevia menettelysääntöjä ja osin juuri sosiaali- ja terveystaloukselle ja muille erityisille palveluhankinnoille säädettyjä menettelysääntöjä.

Sote-palveluhankintoihin on omat säännökset kilpailuttamisessa käytettävistä hankintamenettelyistä (hankintalaki luku 12). Sote-palveluhankintojen osalta hankintayksikkö voi itse luoda käyttämänsä menettelyn, kunhan se on hankintalain periaatteiden mukainen ja käytettävä menettely on kuvattu tarjouspyynnössä.

Sote-palveluiden hankinnoissa palvelun käyttäjien yksilöllisten ja pitkäaikaisten sekä toistuvien hoito- tai sosiaalipalvelujen turvaamiseksi hankintayksikön on otettava huomioon käyttäjien erityistarpeet ja kuuleminen.

Seuraavaksi kohdissa 4.2.–4.7. on kuvattu, mitkä asiat on vähintään huomioitava kilpailutettaessa kansallisen kynnyksarvon ylittävää hankintaa.

4.2 Edellytykset sote-palvelujen hankkimiselle yksityiseltä palveluntuottajalta

Hyvinvointialueen on huolehdittava hyvinvointialueesta annetun lain 7 §:ssä ja sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain 8 §:ssä tarkoitetusta järjestämisvastuustaan sekä sen järjestämisvastuulle kuuluvien sote-palvelujen yhdenvertaisesta toteutumisesta myös palveluja hankkiessaan. Hankittavien palvelujen on oltava sisällöltään, laajuudeltaan ja määrälliseltä osuudeltaan sellaisia, että hyvinvointialue kykenee huolehtimaan kaikissa tilanteissa järjestämisvastuunsa toteuttamisesta myös hankittavien palvelujen osalta. Hyvinvointialue voi kuitenkin sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain 8 §:n 2 momentin estämättä hankkia kokonaisuudessaan lääketieteelliset tai hammaslääketieteelliset tukipalvelut sekä niihin liittyvän erityisosaamisen, jos se on tarpeen tukipalvelujen laadun, osaamisen ja kustannustehokkuuden turvaamiseksi.

Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain perusteella hyvinvointialue ei saa hankkia yksityiseltä palveluntuottajalta:

- 1) palveluja, joihin sisältyy julkisen vallan käyttöä, jollei lailla erikseen toisin säädetä;
- 2) sosiaalihuoltolain 15 §:ssä tarkoitettua yksilö- ja perhekohtaista sosiaalityötä eikä 29 §:ssä tarkoitettua sosiaalipäivystystä;
- 3) terveydenhuoltolain 50 §:ssä tarkoitettuja kiireellisen hoidon ja päivystyksen palveluja lukuun ottamatta mainitun pykälän 2 momentissa tarkoitettua perusterveydenhuollon päivä- ja ilta-aikaista kiireellistä vastaanottotoimintaa; eikä
- 4) terveydenhuoltolain 40 §:ssä tarkoitettua ensihoitopalvelua lukuun ottamatta mainitun lain 40 §:n 1 momentin 1 ja 3 kohdassa tarkoitettuja palveluja ja 2 kohdassa tarkoitettua muuta palvelua kuin ensihoitopalvelun kokonaisvalmiuden ylläpitämistä eikä ensihoitopalvelusta vastaavan lääkärin tai kenttäjohtajan tehtäviä, jotka on hoidettava kaikilta osin virkasuhteessa.

Edelleen sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain mukaan hyvinvointialueen on vastattava palvelutarpeen ja hoidon tarpeen arvioinnista hankkiessaan palveluja yksityiseltä palveluntuottajalta. Hyvinvointialue voi kuitenkin hankkiessaan perusterveydenhuollon palveluja antaa yksityisen palveluntuottajan tehtäväksi, osana asiakkaille annettavaa hoitoa, asiakkaan lääketieteellisen tai hammaslääketieteellisen hoidon tarpeen arvioinnin ja hoitoratkaisujen tekemisen, hoitosuunnitelman laatimisen sekä lähetteen laatimisen erikoissairaanhoidon. Tämä koskee myös perusterveydenhuollon yhteydessä toteutettavissa olevia ja niihin kiinteästi liittyviä erikoissairaanhoidon palveluja, jotka eivät vaadi erikoissairaanhoidon sairaala- tai poliklinikkaolosuhteita ja joissa asiakkaan hoitovastuu säilyy perusterveydenhuollossa.

Lisäksi hyvinvointialue voi arvioidaan asiakkaan hoidon tarpeen terveydenhuoltolain 52 §:n 1 momentissa tarkoitettulla tavalla ja otettuaan asiakkaan sairaalaan tai muuhun erikoissairaanhoidon toteuttavaan toimintayksikköön sairaanhoitoa varten sekä laadittuaan alustavan hoitosuunnitelman kullekin lääketieteen tai hammaslääketieteen erikoisalalle, antaa

yksityisen palveluntuottajan tehtäväksi kyseisellä erikoisalalla asiakkaan tarkemman hoidon tarpeen arvioinnin, hoitoratkaisujen tekemisen ja tarkemman hoitosuunnitelman laatimisen.

Palveluhankinnat eivät saa olla ristiriidassa sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain 36 §:ssä tarkoitetun hyvinvointialueiden yhteistyösopimuksen, 39 §:ssä tarkoitetun kaksikielisten hyvinvointialueiden yhteistyösopimuksen eivätkä sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisestä Uudellamaalla annetun lain 9 §:ssä tarkoitetun HUS-järjestämissopimuksen kanssa.

4.3 Hankinnasta ilmoittaminen

Hankintayksikön on toimitettava ilmoitus hankinnasta ja suunnittelukilpailusta julkaistavaksi sähköisesti internet-osoitteessa www.hankintailmoitukset.fi (Hilma - portaalissa) käyttämällä kansalliselle hankintailmoitukselle tarkoitettua lomaketta. Kun hankinta kilpailutetaan sähköisellä kilpailuttamisjärjestelmällä, muodostuu hankintailmoitus automaattisesti Hilma-portaaliin. Hankintayksikkö voi julkaista hankintailmoituksen myös muussa tarkoituksenmukaisessa tiedotusvälineessä. Ilmoitusta ei saa julkaista muualla ennen kuin se on julkaistu edellä mainitulla tavalla.

4.4 Hankintailmoituksen sisältö

Hankintailmoituksessa on oltava ainakin seuraavat tiedot:

- 1) hankintayksikön virallinen nimi ja yhteystiedot;
- 2) hankintayksikön luonne;
- 3) hankintayksikön hankinnalle antama nimi ja hankinnan kuvaus;
- 4) hintahaarukka tai ennakoitu arvo ilman arvonlisäveroa tai tieto siitä, onko hankinnan ennakoitu arvo vähintään hankintalain 25 §:ssä tarkoitetun kansallisen kynnysarvon suuruinen;
- 5) hankintalaji;
- 6) hankintamenettelyn kuvaus;
- 7) kokonaistaloudellisen edullisuuden peruste;
- 8) tieto siitä, hyväksytäänkö osatarjoukset tai vaihtoehtoiset tarjoukset;
- 9) tieto siitä, varataanko hankinta työkeskuksille tai vastaaville toimittajille tai toteutettavaksi työohjelmien yhteydessä; sekä
- 10) hankinnan kokoon ja laatuun nähden kohtuullinen määräaika, johon mennessä tarjoukset tai osallistumishakemukset on viimeistään toimitettava hankintayksikölle.

Hankintojen sisällön määrittelyssä on käytettävä yhteisestä hankintasanastosta (CPV) annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EY) N:o 2195/2002 vahvistettua viitenimikkeistöä.

Jos hankintayksikkö valikoi ehdokkaat, jotka voivat antaa tarjouksia tai osallistua neuvotteluihin ja asettaa tarjoajien tai ehdokkaiden arvioimiseksi soveltuvuusvaatimuksia, hankintailmoituksessa tulee ilmoittaa vaatimusten asettamisesta sekä siitä, mistä tarkemmat tiedot mahdollisista vaatimuksista ja niiden todentamiseksi vaadittavista asiakirjoista ovat saatavilla.

Hankintailmoituksessa on myös ilmoitettava, rajoitetaanko ehdokkaiden määrää. Hankintailmoituksessa mainittuja tietoja voidaan täydentää muualta saatavissa olevilla tiedoilla, mistä on ilmoitettava hankintailmoituksessa.

4.5 Tietojenvaihto kansallisissa menettelyissä

Hankintamenettelyyn liittyvä tietojenvaihto on toimitettava hankintayksikön valitsemalla tavalla. Valittujen viestintävälineiden on oltava yleisesti käytettävissä, eikä välineen valinta saa vaarantaa toimittajien mahdollisuutta osallistua hankintamenettelyyn.

4.6 Tarjouspyyntö ja tarjous

Hankintayksikön on pyydettävä hankintailmoituksessa tai tarjouspyynnössä toimittajia esittämään tarjouksensa määräaikaan mennessä. Tarjouspyyntö on tehtävä kirjallisesti ja laadittava niin, että sen perusteella voidaan antaa keskenään vertailukelpoisia tarjouksia. Tarjoajan on tarjouksessaan osoitettava tarjoamansa tavarán, palvelun tai rakennusurakan olevan hankintailmoituksessa ja tarjouspyynnössä esitettyjen vaatimusten mukainen. Hankintailmoitusta, tarjouspyyntöä tai tarjousmenettelyn ehtoja vastaamattomat tarjoukset on suljettava pois tarjouskilpailusta. Hankintayksikkö voi pyytää tarjoajaa tai ehdokasta määräajassa toimittamaan, lisäämään, selventämään tai täydentämään puutteellisia tai virheellisiä tietoja ja asiakirjoja.

4.7 Tarjoajan soveltuvuus ja poissulkeminen

Hankintayksikkö voi asettaa vaatimuksia tarjoajan soveltuvuudelle. Soveltuvuutta koskevien vaatimusten tulee olla oikeassa suhteessa hankinnan kohteeseen. Hankintayksikön on ilmoitettava käyttämänsä vaatimukset hankintailmoituksessa tai tarjouspyynnössä.

Hankintayksikön on suljettava tarjouskilpailusta ehdokas tai tarjoaja, joka ei vastaa asetettuja soveltuvuusvaatimuksia. Hankintayksikkö voi vaatia, että tarjoajat antavat tarjouksensa osana vakuutuksen, että ne täyttävät hankintayksikön asettamat soveltuvuutta koskevat vaatimukset. Vakuutuksessa annettujen tietojen paikkansapitävyys tulee tarkastaa tarjouskilpailun voittajan osalta ennen hankintasopimuksen allekirjoittamista, mutta hankintayksikkö voi tarkastaa ne myös ennen hankintapäätöksen tekoa. Ehdokkaiden ja tarjoajien sulkemisessa tarjouskilpailun ulkopuolelle sekä soveltuvuutta koskevien vaatimusten asettamisessa voidaan noudattaa hankintalain pykälä 80—86.

4.8 Sote-palveluiden palveluntuottajia koskevat vaatimukset

Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain perusteella yksityisen palveluntuottajan, jolta hyvinvointialue hankkii palveluja 12 §:ssä tarkoitetulla tavalla, on täytettävä yksityisestä terveydenhuollosta annetussa laissa (152/1990) ja yksityisistä sosiaalipalveluista annetussa laissa (922/2011) säädetyt edellytykset.

Palveluntuottajalla on oltava hyvinvointialueen hankkimien palvelujen sisältöön ja laajuuteen nähden riittävä osaaminen, palveluksessaan toiminnan edellyttämä sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöstö sekä muut riittävät toimintaedellytykset. Palveluntuottajan on oltava riittävän vakavarainen, jotta se pystyy huolehtimaan toiminnasta, sen jatkuvuudesta ja lakisääteisten velvollisuuksiensa täyttämistä ja sen on nimettävä toiminnasta vastaava vastuuhenkilö sekä toiminnan laatuun ja laajuuteen nähden riittävä määrä toimintokohtaisia vastuuhenkilöitä. Toiminnasta vastaavan vastuuhenkilön tehtävänä on varmistaa sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetussa laissa säädettyjen vaatimusten ja 15 §:ssä tarkoitettujen sopimusvelvoitteiden täytyminen yksityisen palveluntuottajan toiminnassa käytännön tasolla.

Hyvinvointialueen on varmistettava, ettei palveluntuottajan aikaisemmassa toiminnassa ole todettu vakavia tai toistuvia puutteita asiakas- ja potilasturvallisuudessa viimeisen kolmen (3) vuoden aikana tai, jos tällaisia puutteita on ollut, valvontaviranomaisen aikaisemmat huomautukset ja määräykset ovat johtaneet toiminnassa esiintyneiden puutteiden korjaamiseen ja epäkohtien poistamiseen.

Edellä mainittujen lisäksi palveluntuottaja ei saa olla konkurssissa ja, jos palveluntuottajana on yksityinen henkilö, on hänen oltava täysi-ikäinen, eikä hänen toimintakelpoisuutensa saa olla rajoitettu eikä hän saa olla liiketoimintakiellossa.

Asian osalta on huomioitava se, että edellä mainittuja vaatimuksia sovelletaan myös palveluntuottajan alihankkijaan.

4.9 Kokonaistaloudellisesti edullisimman tarjouksen valinta

Tarjousista on valittava kokonaistaloudellisesti edullisin tarjous. Kokonaistaloudellisesti edullisin on tarjous, joka on hankintayksikön kannalta hinnaltaan halvin, kustannuksiltaan edullisin tai hinta-laatusuhteeltaan paras. Hintalaatusuhteen arvioinnissa käytettävien vertailuperusteiden tulee liittyä hankinnan kohteeseen ja mahdollistaa tarjousten puolueeton arviointi. Hankintayksikön tulee ilmoittaa käyttämänsä kokonaistaloudellisen edullisuuden peruste sekä mahdolliset vertailuperusteet hankintailmoituksessa tai tarjouspyynnössä.

5. EU-KYNNYSARVOT YLITTÄVÄT HANKINNAT

5.1 Yleistä

Kaikissa EU-kynnysarvot ylittävissä hankinnoissa noudatetaan hankintalakia ja hankintojen kilpailuttamisessa käytetään tarjouspyyntöjen tekemisessä sähköistä kilpailutusjärjestelmää. Tietohallinto vastaa ICT- hankintojen toteuttamisesta. Muiden hankintojen toteuttamisesta vastaa hankintapalvelut.

EU-kynnysarvot ylittävissä hankinnoissa on ensisijaisesti käytettävä avointa tai rajoitettua menettelyä. Neuvottelumenettelyn, kilpailullisen neuvottelumenettelyn, innovaatiokumppanuuden sekä suorahankinnan käyttämiselle tulee olla jokin laissa mainittu peruste. Tässä hankintaohjeessa on kuvattu eri menettelyt pääpiirteissään. Hankinnasta on aina ilmoitettava julkisesti julkaisemalla hankintailmoitus Hilmassa sekä TED:issä (Euroopan unionin virallisen lehden täydennysosassa). Käytettäessä sähköistä kilpailutusjärjestelmää, ilmoitus siirtyy sieltä automaattisesti edellä mainittuihin virallisiin ilmoituskanaviin.

Hankintayksikön on asetettava kaikissa EU-kynnysarvot ylittävissä hankinnoissa hankinta-asiakirjat ilmaiseksi, rajoituksetta, suoraan ja kokonaan kaikkien saataville sähköisessä muodossa siitä päivästä lähtien, jona hankintailmoitus on julkaistu. Mikäli hankinta-asiakirjoja ei julkaista suoraan Hilma-ilmoituksen yhteydessä, on hankintailmoituksessa mainittava internetiosoite, josta asiakirjat ovat saatavilla.

5.2 Avoin menettely

Avoimessa menettelyssä hankintayksikkö tekee hankintailmoituksen sähköisessä kilpailuttamisjärjestelmässä julkaistavaksi sekä Hilmassa että TED:issä. Hankintailmoituksen perusteella kaikki halukkaat toimittajat voivat osallistua tarjouskilpailuun. Avoimessa menettelyssä hankintayksikkö asettaa tarjoajille soveltuvuusvaatimuksia, ja kaikki soveltuvuusvaatimukset täyttävät tarjoajat voivat jättää tarjouksen.

Tarjouspyyntöasiakirjat on asetettava tarjoajien saataville sähköisessä muodossa. Hankinnasta voidaan ilmoittaa hankintailmoituksen julkaisemisen jälkeen myös oma-aloitteisesti niille toimittajille, joiden toivotaan osallistuvan tarjouskilpailuun. Menettelyä koskevat määräajat ilmenevät tämän ohjeen loppuosassa. Tarjosten tekemiseen vaadittava aika tulee ottaa huomioon jo hankintaa suunniteltaessa.

5.3 Rajoitettu menettely

Rajoitetulla menettelyllä tarkoitetaan kaksivaiheista hankintamenettelyä, jossa ensin julkaistaan hankintailmoitus sekä HILMAssa että TED:issä, johon kaikki halukkaat toimittajat voivat pyytää saada osallistua. Ainoastaan hankintayksikön valitsemat ehdokkaat voivat tehdä tarjouksen.

Rajoitetussa menettelyssä hankintayksikkö voi ennalta rajata niiden ehdokkaiden määrää, joilta pyydetään tarjous ja tarjoajiksi kutsuttavien ehdokkaiden vähimmäismäärä sekä tarvittaessa enimmäismäärä on ilmoitettava hankintailmoituksessa.

Hankintayksikön tulee määritellä soveltuvuuden vähimmäisvaatimukset sekä soveltuvuuden arviointiperusteet, joiden perusteella ehdokkaat valitaan. Ehdokkaita voidaan vertailla esimerkiksi ehdokkaiden referenssien, taloudellisen tilanteen taikka henkilöstön pätevyyden perusteella.

Ehdokkaita on kutsuttava menettelyyn hankinnan kokoon ja laatuun nähden riittävä määrä todellisen kilpailun varmistamiseksi ja on säädetty, että rajoitetussa menettelyssä ehdokkaita on kutsuttava vähintään viisi (5), jollei soveltuvia ehdokkaita ole vähemmän.

5.4 Neuvottelumenettely

Hankinta voidaan poikkeuksellisesti suorittaa neuvottelumenettelyllä. Neuvottelumenettelyä on kahdenlaista:

- 1) neuvottelumenettelyyn voidaan siirtyä laissa määritellyin edellytyksin kesken kilpailun tai
- 2) neuvottelumenettelyä voidaan käyttää itsenäisenä etukäteen valittuna hankintamenettelynä.

Neuvottelumenettelyn käyttö on aina perusteltava hankintapäätöksessä.

Neuvottelumenettely voidaan valita itsenäisenä hankintamuotona:

- 1) hankinnassa, jossa hankintayksikön tarpeita ei voida täyttää mukauttamatta olevassa olevia ratkaisuja;
- 2) hankinnassa, johon kuuluu suunnittelua tai innovatiivisia ratkaisuja;
- 3) hankinnassa, jonka luonteeseen, monitahoisuuteen tai oikeudelliseen ja rahoitukselliseen muotoon liittyvistä erityisistä syistä tai niihin liittyvien riskien vuoksi ei voida tehdä hankintasopimusta ilman edeltäviä neuvotteluja; tai
- 4) hankinnassa, jossa teknisiä eritelmiä ei voida laatia riittävän tarkasti viittaamalla standardiin, eurooppalaiseen tekniseen arviointiin, yhteiseen tekniseen määritelmään tai tekniseen viitteeseen.

5.5 Kilpailullinen neuvottelumenettely

Kilpailullinen neuvottelumenettely on tarkoitettu käytettäväksi erityisen monimutkaisissa hankinnoissa, joissa hankintayksikkö ei pysty ennalta määrittelemään hankinnan oikeudellisia, rahoituksellisia tai teknisiä yksityiskohtia. Kilpailullisen neuvottelumenettelyn käyttöedellytykset ovat yhtenevät kohdassa 5.4 lueteltujen neuvottelumenettelyn käyttöedellytysten kanssa.

5.6 Innovaatiokumppanuus

Innovaatiokumppanuuden tarkoituksena on edistää innovaatioiden syntymistä ja käyttöönottoa. Innovaatiokumppanuudessa hankintayksiköllä on mahdollisuus yhdistää tutkimus- ja kehittämisspalveluhankinta sekä kyseisen työn lopputuloksena syntyvän idean tai prototyypin toteuttamista koskeva hankinta samaan menettelyyn siten, ettei jälkimmäistä vaihetta tarvitse kilpailuttaa enää uudestaan erikseen.

Kyseisen menettelyn voi valita vain, jos hankintayksikön tarpeita ei voida täyttää markkinoilla jo olemassa olevilla tavaroilla, palveluilla tai ratkaisuilla. Menettely on käytettävissä myös, mikäli markkinoilla olemassa olevat ratkaisut eivät riitä täyttämään hankintayksikön tarpeita esimerkiksi laatutason, asiakkaiden tarpeiden tai kehitysasteen osalta. Huomattava on, että innovaatioita ja innovatiivisia hankintoja voidaan toteuttaa kaikkien hankintamenettelyiden avulla.

5.7 Puitejärjestely

Puitejärjestelyllä tarkoitetaan sopimusta, jolla vahvistetaan tietyn ajan kuluessa tehtäviä hankintoja koskevat ehdot. Sopimuksen yksityiskohdat, kuten tavara- ja palvelumäärät, tarkentuvat sopimuskauden aikana. Puitejärjestelyyn valittavat toimittajat kilpailutetaan pääsääntöisesti avoimella tai rajoitetulla menettelyllä. Puitejärjestelyä koskevassa hankintailmoituksessa on ilmoitettava puitejärjestelyn perusteella toimitettavien tavaroiden ennakoitu määrä ja/tai arvo sekä niiden enimmäismäärä ja/tai enimmäisarvo. Puitejärjestelyn vaikutukset lakkaavat kyseisen rajan saavuttamisen jälkeen, jonka vuoksi on suositeltavaa arvioida määrä tarpeeksi suureksi.

Puitejärjestelyn voi tehdä yhden tai useamman toimittajan kanssa. Myös kahden toimittajan puitejärjestelyt ovat sallittuja. Yhden toimittajan puitejärjestelyssä hankinnat tehdään puitejärjestelyssä vahvistettujen ehtojen mukaisesti. Menettely vastaa normaalia hankintasopimusta, jonka perusteella tehdään tilauksia ennalta sovittujen ehtojen mukaisesti.

Usean toimittajan puitejärjestelyssä hankinnat voidaan tehdä suorina tilauksina, mikäli kaikki ehdot on vahvistettu (esim. etusijajärjestys). Jos kaikkia ehtoja ei ole sovittu sitovasti, edellyttää hankinnan tekeminen puitejärjestelyn sisäistä kilpailuttamista (ns. mini- tai kevennettyä kilpailutusta). Hankintojen tekeminen puitejärjestelyssä mukana olevilta toimittajilta ei voi perustua hankintayksikön vapaaseen harkintaan, vaan edellyttää aina tarjouspyynnössä ennalta ilmoitetun mekanismin noudattamista.

Hankintalain mukaan puitejärjestelyn sisällä tehtävät kansallisen kynnysarvon alle jäävät hankinnat on mahdollista tehdä miltä tahansa puitejärjestelyssä mukana olevalta toimittajalta. Tarjouspyynnössä ja hankintasopimuksessa tulee kuitenkin kertoa selkeästi, miten hankinnat puitejärjestelyn sisällä tullaan tekemään.

Puitejärjestely voi olla voimassa enintään neljä (4) vuotta. Hankinnan kohteen sitä välttämättä edellyttäessä, voi puitejärjestely olla poikkeuksellisesti kestoaltaan myös pidempi.

5.8 Dynaaminen hankintajärjestelmä

Dynaaminen hankintajärjestelmä (DPS eli dynamic purchasing system) on eräänlainen kehittyneempi versio perinteisestä puitejärjestelystä. Kyseessä on täysin sähköinen hankintamenettely, joka on avoinna kaikille soveltuvuusvaatimukset täyttävillä ehdokkaille koko järjestelmän keston ajan. Dynaaminen hankintajärjestelmä kilpailutetaan noudattaen hankintalaissa rajoitetusta menettelystä annettuja säädöksiä. Jokainen järjestelmän sisällä tehtävä hankinta on kilpailutettava sen arvosta riippumatta.

5.9 Sähköinen huutokauppa

Sähköisellä huutokaupalla tarkoitetaan toistuvaa menettelyä, jossa uusia alennettuja hintoja tai tarjouksen sisältämiä tekijöitä koskevia uusia arvoja esitetään sähköisesti, ja joka toteutetaan sen jälkeen, kun tarjousten arviointi on saatu kokonaisuudessaan ensimmäisen kerran päätökseen. Sähköinen huutokauppa ei ole koskaan itsenäinen hankintamenettely, vaan aina osa muuta menettelyä siten, että huutokauppaa käytetään vasta kilpailutuksen viimeisessä vaiheessa. Sähköistä huutokauppaa varten on oltava käytössä erillinen tietojärjestelmä. Sähköisen huutokaupan kohteeksi soveltuvat yksinkertaiset, niin sanotut bulkkituotteet, kuten kopiopaperi.

6. HANKINNOISTA ILMOITTAMINEN

6.1 Ilmoittamisvelvollisuus ja menettely

EU-kynnysarvon ylittävistä hankinnoista on ilmoitettava julkisesti tekemällä niistä hankintailmoitus Hilmassa. Mikäli tarjouspyyntö tehdään hyvinvointialueen sähköisen kilpailutusjärjestelmän kautta, ei erillistä Hilma- tai TED-ilmoitusta tarvitse tehdä.

Hankinnasta voi Hilma-ilmoituksen lisäksi julkaista ilmoituksen myös esimerkiksi sanoma- ja ammattilehdissä tai hyvinvointialueen internet-sivuilla. Tämänlaista ilmoitusta ei kuitenkaan saa julkaista muualla ennen kuin ilmoitus on julkaistu Euroopan unionin virallisen lehden täydennysosassa TED:issä, eikä muualla julkaistuun ilmoitukseen saa sisältyä sellaisia tietoja, joita ei ole julkaistu Euroopan unionin virallisessa lehdessä.

Sähköisen kilpailutusjärjestelmän kautta julkaistu hankintailmoitus kulkee ensin Hilmaan, josta se lähetetään sähköisesti Euroopan unionin viralliseen lehden täydennysosaan TED:iin. Määräaikoja laskettaessa on huomioitava, että hankintailmoituksen julkaiseminen TED:issä saattaa kestää 48 tuntia siitä, kun hankintailmoitus on edelleen lähetetty Hilmasta.

6.2 Ennakkoilmoitus

Mikäli EU-kynnysarvot ylittävissä hankinnoissa (ei koske sosiaali- ja terveyspalveluja sekä muita erityisiä liitteen E mukaisia palveluhankintoja) halutaan hyödyntää mahdollisuutta lyhentää hankintalaissa säädettyjä tarjousaikoja, on mahdollista julkaista ennakkoilmoitus seuraavan 12 kuukauden aikana toteutettaviksi suunnitelluista hankinnoista. Ennakkoilmoitus on toimitettava julkaistavaksi vähintään 35 päivää ja enintään 12 kuukautta ennen hankintailmoituksen lähettämistä. Ennakkoilmoituksen tarkoituksena on antaa yrityksille alustavia tietoja tulevista hankinnoista. Ennakkoilmoituksessa on annettava laissa säädetty hankintaa koskevat tiedot.

6.3 Hankintailmoitus

Hankintailmoituksen julkaisemisvelvollisuus koskee kaikkia hankintamenettelyjä. Hankintailmoitus käynnistää varsinaisen tarjouskilpailun. Hankintailmoituksen on sisällettävä hankintaa koskevat olennaiset tiedot. Mikäli tarjouspyyntö ja hankintailmoitus eroavat sisällöllisesti, noudatetaan hankintailmoituksessa ilmoitettuja tietoja. Hankintailmoituksessa on hankintojen määrittelyssä käytettävä CPV-viitenimikkeistöä.

6.4 Suorahankintailmoitus

Hankintayksikkö voi tehdä suorahankinnan ilman kilpailuttamista, mikäli jokin tämän hankintaohjeen kohdassa 3.12 luetelluista niin sanotuista suorahankintaperusteista täyttyy. Suorahankintaperusteiden edellytysten täytyminen on kuitenkin usein tulkinnanvaraista, ja siksi kaikista EU-kynnysarvon ylittävistä suorahankinnoista tulisi julkaista suorahankintaa koskeva ilmoitus.

Ilmoitusmahdollisuutta voi käyttää sekä EU-kynnysarvot ylittävissä että kansallisissa suorahankinnoissa. Suorahankintojen ilmoittaminen ei ole pakollista. Suorahankintailmoituksen julkaisemista ja 14 päivän määräajan noudattamista kuitenkin suositellaan. Mikäli ilmoitus tehdään, ei tehtyyn suorahankintaan voida enää puuttua 14 päivän määräajan kulumisen jälkeen, edellyttäen että suorahankinnan perusteet ovat olemassa. Mikäli ilmoitusta ei tehdä, tai mikäli ilmoituksen tekemisestä huolimatta jätetään noudattamatta 14 päivän määräaikaa eikä suorahankinnalle ole lainmukaista suorahankintaperustetta ja suorahankinnasta valitetaan markkinaoikeuteen, on hankintayksikön varauduttava siihen, että tehty suorahankinta voidaan julistaa esimerkiksi tehottomaksi, lyhentää sopimuksen sopimuskautta ja/tai määrätä seuraamusmaksu. Ilmoitus suorahankinnasta tehdään hankintapäätöksen tekemisen jälkeen. Käytettäessä sähköistä kilpailutusjärjestelmää, ei erillistä Hilma- tai TED-ilmoitusta tarvitse tehdä. Ilmoitus ohjautuu automaattisesti julkaistavaksi sekä Hilmassa että Euroopan unionin virallisen lehden täydennysosan TED-palvelussa.

Ennen sopimuksen tekemistä on suorahankintailmoituksen julkaisemisen jälkeen odotettava 14 päivän määräaika, joka lasketaan ilmoituksen julkaisemisesta Euroopan unionin virallisessa lehdessä. TED-palvelu lähettää automaattisesti kuittauksen sähköpostiin. Kuittauksesta käy ilmi ilmoituksen julkaisemisajankohta, jonka perusteella 14 päivän määräajan kulumisen voi laskea. Ennen sopimuksen tekemistä on lisäksi varmistuttava siitä, ettei suorahankinnasta ole valitettu 14 päivän määräaikana markkinaoikeuteen.

Mikäli suorahankinnasta on valitettu markkinaoikeuteen, ei hankintasopimusta saa tehdä. Mahdollisen valituksen vireille tulon voi tarkistaa 14 päivän määräajan kulumisen jälkeen soittamalla markkinaoikeuden kirjaamoon. Alustavan tarkistuksen voi tehdä myös markkinaoikeuden internet-sivuillaan julkaisemasta vireille tulleiden hankinta asioiden luettelosta.

6.5 Jälki-ilmoitus

Jälki-ilmoituksella tarkoitetaan hankintasopimuksen tekemisen jälkeen julkaistavaa ilmoitusta tehdystä hankinnasta. Jälki-ilmoitusvelvoite liittyy valvontaan ja tilastollisiin tarkoituksiin. Jälki-ilmoitus on julkaistava EU-kynnysarvot ylittävissä hankinnoissa 30 päivän kuluessa hankintasopimuksen tekemisestä tai puitejärjestelyä koskevan päätöksen tekemisestä.

Jälki-ilmoitusvelvollisuus koskee myös EU-kynnysarvon ylittäviä sosiaali- ja terveyspalveluja sekä muita erityisiä liitteen E mukaisia palveluhankintoja. Jälki-ilmoitus tulee toimittaa myös hankinnan keskeyttämisestä, myös siinä tapauksessa, että hankinnasta on julkaistu vain ennakoilmoitus. Ilmoituksesta tulee käydä ilmi perusteet hankinnan keskeyttämiselle.

6.6 Määräajat

EU-hankintoja koskevat pakolliset määräajat sekä osallistumishakemusten että tarjousten jättämisen osalta. Kansallisissa hankinnoissa tarjousten jättämisen määräaikoja ei ole, vaan niissä suosituksena on kohtuullinen aika. Kohtuullisena aikana pidetään vähintään kahta (2) viikkoa.

EU-hankintojen pakolliset määräajat ilmenevät:

<https://www.hankintailmoitukset.fi/fi/info/tarjousten-jattamisen-maaraajat>

Laissa asetetut määräajat ovat vähimmäismääräaikoja. Hankintamenettelyn määräaikoja asetettaessa on huomioitava hankinnan laatu ja monimutkaisuus sekä tarjousten laatimiseen ja toimittamiseen kuluva aika. Mikäli tarjousten tekeminen edellyttää esimerkiksi toteutuspaikkaan tutustumista, on määräaikojen oltava laissa säädettyjä vähimmäismääräaikoja pidemmät.

Tarjousten jättämiselle varattua määräaika on pidennettävä, mikäli tarjoajan pyytämiä tietoja ei ole toimitettu viimeistään kuusi (6) päivää tai nopeutetussa menettelyssä neljä (4) päivää ennen tarjousten jättämiselle varatun määräajan päättymistä. Määräaika on myös pidennettävä, jos hankinta-asiakirjoihin tehdään merkittäviä muutoksia. Määräaika ei tarvitse pidentää, jos lisätiedoilla ei ole merkitystä tarjouksen valmistelun kannalta tai jos tietoja ei ole pyydetty riittävän ajoissa huomioiden tarjousten jättämiselle asetettu määräaika. Määräajan pidentämisen on oltava suhteessa tietojen tai muutosten merkittävyyteen.

7. TARJOUSKILPAILU

7.1 Yleistä

Hankinnan tärkein vaihe on tarjouspyynnön laatiminen ja siksi siihen tulee varata riittävästi aikaa. Tarjouspyynnön on oltava sellainen, että sillä saadaan riittävä määrä haluttua tavaraa/palvelua tai rakennusurakkaa koskevia, keskenään vertailukelpoisia tarjouksia. Pystyäkseen laatimaan hyvän tarjouspyynnön tulee laatijalla olla tarpeeksi tietoa sekä hankinnan kohteesta että markkinoista. Markkinakartoitus on oleellinen osa jokaista tarjouskilpailua, ja kartoituksen tekeminen on suositeltavaa aina, kun se on mahdollista. Markkinakartoituksen tekeminen on ohjeistettu kohdassa 2.2.

7.1.1 Osatarjouksen hyväksyminen

Hankintayksikkö voi ilmoittaa hankintailmoituksessa, että tarjoaja voi tehdä osatarjouksen. Tätä kannattaa käyttää, jos tiedetään, ettei kaikilla markkinoilla olevilla toimittajilla ole tarjonnassaan kaikkia tarjouspyynnössä esitettyjä tuotteita tai palveluita.

7.1.2 Vaihtoehtoiset tarjoukset

Hankintayksikkö voi hyväksyä vaihtoehtoisia tarjouksia, jos tästä on ilmoitettu hankintailmoituksessa. Hankintayksikön on ilmoitettava, voiko tarjoaja tarjota pelkästään vaihtoehtoa vai onko tarjottava myös tarjouspyynnössä esitettyä tuotetta tai palvelua. Vaihtoehdon on täytettävä tarjouspyynnössä tai muissa hankinta-asiakirjoissa hankinnan kohteelle asetetut vähimmäisvaatimukset. Vaihtoehtoiset tarjoukset soveltuvat sellaisiin hankintoihin, joissa haetaan uusia innovatiivisia ratkaisuja tai ympäristöä säästäviä tuotteita. Tällöin vaihtoehtoina voivat olla esimerkiksi normaali käyttölasi ja kierrätysmassasta valmistettu lasi. Vaihtoehdot vertaillaan aina omina kokonaisuuksinaan.

7.1.3 Rinnakkaiset tarjoukset

Hankintayksikkö voi kieltää toimittajia tekemästä useaa rinnakkaista tarjousta, jos tästä on etukäteen ilmoitettu tarjouspyynnössä. Tästä on erotettava rinnakkaistuote, joka on tuote, joka täyttää hankinnan kohteelle asetetut vaatimukset ja jonka tarjoaja ilmoittaa tarjouksessaan toiseksi mahdolliseksi ko. kohtaan tarjottavaksi tuotteeksi. Näin voi käydä esimerkiksi kalustehankinnoissa. Hankintayksikkö voi esittää tarjouspyynnössä säännön, miten otetaan huomioon rinnakkaiset tuotteet tarjousvertailussa.

7.2 Tarjouspyynnön sisältö

Tarjouspyyntö on tehtävä kirjallisesti ja laadittava niin selvästi, että sen perusteella tarjoajat voivat antaa yhteismitallisia ja vertailukelpoisia tarjouksia. Hankinnan kohde ja siihen liittyvät seikat tulee kuvata riittävän tarkasti.

Tarjouspyynnössä on oltava vähintään seuraavat tiedot:

- 1) hankinnan kohteen määrittely ottaen huomioon laissa esitetyt vaatimukset teknisten eritelmien ja muiden laatuvaatimusten osalta;
- 2) viittaus julkaistuun hankintailmoitukseen;
- 3) määräaika tarjousten tekemiselle;
- 4) osoite, johon tarjoukset on toimitettava;
- 5) kieli tai kielet, jolla tarjous on laadittava;
- 6) tarjousasiakirjojen esittämistä ja muotoa koskevat vaatimukset;
- 7) tarjoajien taloudellista ja rahoituksellista tilannetta, teknistä soveltuvuutta ja ammatillista pätevyyttä koskevat vaatimukset sekä luettelo asiakirjoista, joita tarjoajan on tätä varten toimitettava. (Rajoitetussa menettelyssä soveltuvuusvaatimukset ilmoitetaan jo hankintailmoituksessa osallistumishakemuksia pyydettyäessä eikä niitä enää ole tarpeen laittaa tarjouspyyntöön);
- 8) kokonaistaloudellisen edullisuuden vertailuperusteet ja niiden suhteellinen painotus, kohtuullinen vaihteluväli taikka poikkeustapauksissa vertailuperusteiden tärkeysjärjestys;
- 9) tarjousten voimassaoloaika;
- 10) keskeiset sopimusehdot/sopimusluonnos.

Tarjouspyynnössä tulee tarjoajia pyytää ilmoittamaan myös sähköinen yhteystietonsa (sähköpostiosoite), jotta hankintapäätös voidaan lähettää tarjoajille sähköisesti tiedoksi. Tarjouspyyntö täydentää hankintailmoitusta. Mikäli tarjouspyynnön ja hankintailmoituksen välillä on ristiriitaa, on hankintailmoituksen sisältö ratkaiseva. Tarjouspyynnön allekirjoittaa se, jolla sovellettavan hallintosäännön mukaan on toimivalta tarjouspyyntöjen allekirjoittamiseen.

7.3 Sähköiset luettelot

Hankintayksikkö voi vaatia, että tarjoukset esitetään sähköisen luettelon muodossa tai että tarjoukseen liitetään osana tarjousta sähköinen luettelo. Sähköisten luetteloiden käytöstä on mainittava hankintailmoituksessa.

7.4 Ehdokkaiden ja tarjoajien valinta

7.4.1 Menettelystä

Hankintayksikkö voi esittää ehdokkaiden ja tarjoajien ominaisuuksiin liittyviä, soveltuvuutta koskevia vaatimuksia. Vaatimuksilla varmistetaan tavarantoimittajan, palveluntuottajan tai urakoitsijan kyky toteuttaa hankinta. Hankintayksiköllä on laaja harkintavalta soveltuvuusvaatimusten asettamisessa. Vaatimusten on kuitenkin liityttävä ehdokkaiden tai tarjoajien mahdollisuuksiin toteuttaa hankinta, eikä niillä saa vaarantaa ehdokkaiden/tarjoajien tasapuolista kohtelua. Vaatimusten on lisäksi liityttävä hankinnan kohteeseen.

Vaatimusten on myös oltava suhteellisia, puolueettomia ja hankinnan kohteen kannalta perusteltavissa. Soveltumattomat tai liian ankarat vaatimukset voivat olla syrjiviä ja rajoittaa kilpailua perusteettomasti. Ehdokkaat/tarjoajat, jotka eivät täytä asetettuja vaatimuksia, on suljettava pois tarjouskilpailusta.

7.4.2 Kansallisen kynnysarvon ylittävät hankinnat

Soveltuvuutta koskevat vaatimukset voivat liittyä toimittajien taloudelliseen ja rahoitukseen asemaan sekä ammatilliseen ja tekniseen pätevyyteen tai muihin perusteisiin. Vaatimukset on laadittava niin, että ne ovat oikeassa suhteessa hankinnan kohteeseen. Ehtojen asettaminen liian tiukaksi voi johtaa suhteellisuusperiaatteen vaarantumiseen, koska se voi karsia joitakin toimittajia tarjoamasta.

Kansallisissa hankinnoissa voidaan soveltaa samoja periaatteita kuin EU-kynnysarvon ylittävissä hankinnoissa, mutta se ei tarkoita, että EU-hankintoja koskevia säännöksiä tulisi noudattaa sellaisenaan. Täten hankintayksiköllä on enemmän harkintavaltaa ja joustovaraa soveltuvuutta koskevien ehtojen määrittämisessä ja niihin liittyvien selvitysten pyytämässä. Esim. väljemmät ehdot voivat liittyä referenssien pyytämiseen pitemmältä ajalta kuin EU-hankinnoissa. Myöskään EU-hankintoihin asetettua tarjoajan vähimmäisliikevaihtoa koskevaa maksimia (kaksi kertaa hankinnan ennakoitu arvo) ei lain mukaan sovelleta kansallisissa hankinnoissa.

7.4.3 EU-kynnysarvon ylittävät hankinnat

EU-kynnysarvon ylittävien hankintojen osalta hankintayksikön on vaadittava käytettäväksi yhteistä eurooppalaista hankinta-asiakirjaa (ESPD) alustavana näyttönä siitä, että ehdokas tai tarjoaja täyttää seuraavat vaatimukset:

- 1) mikään hankintalain pykälissä 80–81 tarkoitetuista poissulkemisperusteista ei koske ehdokasta tai tarjoajaa; ja
- 2) ehdokas tai tarjoaja täyttää hankintayksikön asettamat 83 §:ssä tarkoitetut soveltuvuusvaatimukset.

ESPD-lomake voidaan laatia sähköisesti seuraavilla tavoilla:

- käyttäen EU komission ESPD-palvelua osoitteessa <https://ec.europa.eu/tools/espd>,
- täyttämällä ESPD-lomake word-tiedostona HLMA-ilmoituskanavassa tai
- käyttämällä sähköisen kilpailutusjärjestelmän ESPD-toiminnallisuutta.

Ehdokas tai tarjoaja liittää ESPD-lomakkeen tarjoukseen tai osallistumishakemukseen. ESPD-lomakkeessa on valmiina kohdat, joihin tarjoaja syöttää pakollisena tarjoajaa koskevat tiedot, tarjoajan edustajia koskevat tiedot, muiden yksiköiden voimavarojen käyttöä koskevat tiedot, alihankkijoita koskevat tiedot sekä pakollisia ja harkinnanvaraisia poissulkuperusteita koskevat tiedot.

Hankintayksikkö voi täydentää soveltuvuutta koskevia vaatimuksia, joista ESPD-lomakkeessa käytetään nimeä valintaperuste sekä soveltuvuusvaatimuksen täyttämistä pyydyttäviä selvityksiä, jotka tarkistetaan voittajalta. Soveltuvuuden vaatimuksina voi käyttää esimerkiksi tarjoajan taloudellista tilannetta ja rahoitusasemaa, teknistä ja ammatillista pätevyyttä ja laadunhallinta- ja ympäristöasioiden hallintajärjestelmiä.

Palveluhankintojen osalta edellytetään, että tarjoajana toimiva yritys on merkitty tai merkitään ennakkoperintärekisteriin sovittuun ajankohtaan mennessä. Työn teettäjän ei tarvitse toimittaa ennakonpidätystä maksamistaan työkorvauksista silloin, kun yrittäjä on rekisteröity ennakonperintärekisteriin. Jos näin ei ole, vaan tarjoaja on luonnollinen henkilö, hankintayksikkö on velvollinen huolehtimaan ennakonpidätyksestä ja muista työnantajavelvoitteista.

Ehdokas tai tarjoaja voi täyttää soveltuvuusvaatimuksen (liikevaihtovaatimus, tietty kokemus tai osaaminen) myös käyttämällä muiden yksiköiden voimavaroja riippumatta näiden välisestä suhteesta. Tämä voidaan tehdä joko muodostamalla ryhmittymä tai käyttämällä ja nimeämällä tietty alihankkija ns. voimavara-alihankkijaksi. Kunkin voimavarayksikön (ryhmittymän jäsenen tai voimavara-alihankkijayrityksen) on täytettävä oma ESPD-lomakkeensa.

7.4.4 Pakolliset poissulkemisperusteet (80 §)

Hankintalain 80 §:ssä on lueteltu Suomen rikoslaisissa rangaistavaksi säädetty teot ja vastaavat Euroopan yhteisöjen jäsenvaltioiden lainsäädännössä mainitut teot, joihin syyllistyneet ehdokkaat ja tarjoajat on suljettava pois tarjouskilpailusta:

- 1) rikoslain (39/1889) 16 luvun 13§:ssä tarkoitettu lahjuksen antaminen, 16 luvun 14 §:ssä tarkoitettu törkeä lahjuksen antaminen, 16 luvun 14 a:ssä tarkoitettu lahjuksen antaminen kansanedustajalle tai 16 luvun 14 b§:ssä tarkoitettu törkeä lahjuksen antaminen kansanedustajalle;
- 2) rikoslain 17 luvun 1 a§:ssä tarkoitettu osallistuminen järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaan;
- 3) rikoslain 25 luvun 3§:ssä tarkoitettu ihmiskauppa tai 25 luvun 3 a§:ssä tarkoitettu törkeä ihmiskauppa;
- 4) rikoslain 29 luvun 1§:ssä tarkoitettu veropetos, 29 luvun 2§:ssä tarkoitettu törkeä veropetos, 29 luvun 4 a§:ssä tarkoitettu työeläkevakuutusmaksupetos,

- 29 luvun 4 b §:ssä tarkoitettu törkeä työeläkevakuutusmaksupetos, 29 luvun 5§:ssä tarkoitettu avustuspetos, 29 luvun 6§:ssä tarkoitettu törkeä avustuspetos tai 29 luvun 7§:ssä tarkoitettu avustuksen väärinkäyttö;
- 5) rikoslain 30 luvun 7§:ssä tarkoitettu lahjominen elinkeinotoiminnassa, 30 luvun 7 a §:ssä tarkoitettu törkeä lahjominen elinkeinotoiminnassa, 30 luvun 8 §:ssä tarkoitettu lahjuksen ottaminen elinkeinotoiminnassa tai 30 luvun 8 a §:ssä tarkoitettu törkeä lahjuksen ottaminen elinkeinotoiminnassa;
  - 6) rikoslain 32 luvun 6§:ssä tarkoitettu rahanpesu, 32 luvun 7§:ssä tarkoitettu törkeä rahanpesu, 32 luvun 8§:ssä tarkoitettu salahanke törkeän rahanpesun tekemiseksi tai 32 luvun 9§:ssä tarkoitettu tuottamuksellinen rahanpesu;
  - 7) rikoslain 34 a luvun 1§:ssä tarkoitettu terroristisessa tarkoituksessa tehty rikos, 34 a luvun 2§:ssä tarkoitettu terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelu, 34 a luvun 3§:ssä tarkoitettu terroristiryhmän johtaminen, 34 a luvun 4§:ssä tarkoitettu terroristiryhmän toiminnan edistäminen, 34 a luvun 4 a§:ssä tarkoitettu koulutuksen antaminen terrorismirikoksen tekemistä varten, 34 a luvun 4 c§:ssä tarkoitettu värväys terrorismirikoksen tekemiseen tai 34 a luvun 5§:ssä tarkoitettu terrorismin rahoittaminen.

Mainittuja rikoksia koskevan tuomion tulee olla nimenomaan vankeusrangaistus, joka on annettu osallistumishakemuksen tai tarjouksen tehneen oikeushenkilön johtohenkilölle, kuten toimitusjohtajalle, varatoimitusjohtajalle, hallituksen puheenjohtajalle, vastaavassa asemassa olevalle henkilölle tai ehdokkaan tai tarjoajan muulle edustus-, päätös- tai valvontavaltaa käyttävälle. Myös tarjoavan yrityksen osalta tulee tarkistaa, ettei se ole syyllistynyt hankintalain 80 §:ssä mainittuihin rikoksiin. Tuomion tulee olla lainvoimainen ja ilmetä rikosrekisteriotteesta. Ehdokasta tai tarjoajaa ei saa sulkea tarjouskilpailusta, mikäli lainvoimaisen tuomion antamisesta on kulunut yli viisi vuotta.

Hankintayksikön on suljettava tarjouskilpailusta myös ehdokas tai tarjoaja, joka on lainvoimaisella päätöksellä tai tuomiolla todettu laiminlyöneen velvollisuutensa maksaa Suomen tai sijoittautumismaansa veroja tai sosiaaliturvamaksuja. Edellä säädettyä ei kuitenkaan sovelleta, jos ehdokas tai tarjoaja on maksanut verot tai sosiaaliturvamaksut taikka sopinut sitovasta järjestelystä niiden maksamista varten.

7.4.5 Harkinnanvaraiset poissulkemisperusteet (81 §)

Edellä mainittujen pakollisten poissulkemisperusteiden lisäksi hankintalain 81 §:ssä on lista harkinnanvaraisista poissulkemisperusteista. Näiden perusteiden täytyessä ehdokas tai tarjoaja voidaan sulkea pois tarjouskilpailusta. Perusteen käyttäminen ei edellytä, että siitä olisi mainittu hankinta-asiakirjoissa.

Ehdokasta tai tarjoajaa ei kuitenkaan saa sulkea tarjouskilpailusta, mikäli alle listatusta tapahtumasta on kulunut yli kolme (3) vuotta. Tarjouskilpailusta voidaan sulkea pois ehdokas tai tarjoaja:

- 1) joka on konkurssissa tai purettavana tai keskeyttänyt liiketoimintansa taikka jonka velkoja on vahvistetulla akordilla, saneerausohjelmalla tai muussa vastaavassa menettelyssä järjestelty;
- 2) jos jokin edellä kohdassa 1 mainituista menettelyistä on vireillä;

- 3) joka on ammattitoiminnassaan syyllistynyt vakavaan virheeseen, joka on toteen näytettävissä;
- 4) joka on laiminlyönyt velvollisuutensa maksaa veroja tai sosiaaliturvamaksuja (poissulkemisoikeutta ei ole, jos yritykselle on vahvistettu maksuohjelma);
- 5) joka on rikkonut Suomen tai EU:n lainsäädännön, työehtosopimusten taikka kansainvälisten sopimusten ympäristö-, sosiaali- ja työoikeudellisia velvoitteita;
- 6) joka on tehnyt muiden ehdokkaiden ja tarjoajien kanssa sopimuksia, joilla pyritään vääristämään kilpailua;
- 7) jonka eturistiriitaa ei voida tehokkaasti poistaa muilla toimenpiteillä;
- 8) jonka osallistuminen hankintamenettelyn valmisteluun on vääristänyt kilpailua, eikä vääristymää voida poistaa muilla vähemmän rajoittavilla toimenpiteillä;
- 9) jonka suorituksissa aikaisemmissa hankintasopimuksissa on ollut merkittäviä tai toistuvia puutteita jonkin keskeisen vaatimuksen toteuttamisessa; lisäedellytyksenä on, että puutteet ovat johtaneet sopimuksen ennenaikaiseen irtisanomiseen, vahingonkorvauksiin tai muihin vastaaviin sanktioihin;
- 10) joka on syyllistynyt olennaisesti väärien tietojen antamiseen tai laiminlyönyt vaadittavien tietojen antamisen; tai
- 11) joka on pyrkinyt vaikuttamaan epäasianmukaisesti hankintayksikön päätöksentekoon, saamaan luottamuksellisia tietoja, joiden avulla se voi saada perusteetonta etua hankintamenettelyssä tai tarkoituksellisesti antamaan harhaanjohtavia tietoja, jotka voivat vaikuttaa olennaisesti tarjoajan tai tarjouksen valintaa koskeviin päätöksiin.

Kohdan 9 mukaista poissulkuperustetta sovellettaessa voitaisiin ottaa huomioon myös ehdokkaan tai tarjoajan muiden hankintayksiköiden tai yritysten kanssa tehdyissä sopimuksissa ilmenneet vakavat puutteet, mikäli ne on dokumentoitu riittävästi. Kohtia 3, 5 ja 6 sovelletaan myös ehdokkaan tai tarjoajan johtohenkilöihin sekä edustus-, päätös- tai valvontavaltaa käyttäviin henkilöihin.

Ehdokkaiden ja tarjoajien poissulkemisessa edellä mainittujen perusteiden nojalla tulee aina noudattaa suhteellisuuden periaatetta. Vähäisten rikkomusten perusteella ei tulisi tehdä poissulkua. Mikäli rikkomus on kuitenkin ollut toistuva, voi poissulku olla perusteltu. Poissulkemisesta koskevassa harkinnassa voidaan ottaa huomioon muun muassa rikkomuksen tai laiminlyönnin vakavuus, yhteys hankinnan kohteeseen, kulunut aika, mahdolliset muut aiheutuneet seuraamukset sekä rikkomukseen tai laiminlyöntiin syyllistyneen mahdolliset korjaavat teot.

7.4.6 Korjaavat toimenpiteet

Ehdokkaalla tai tarjoajalla on oikeus esittää pakollisen tai harkinnanvaraisen poissulkemisperusteen käsillä ollessa näyttöä luotettavuudestaan siitä huolimatta, että tarjoajaa rasittaa poissulkuperuste.

Mikäli hankintayksikkö katsoo näytön riittäväksi, ei kyseistä ehdokasta tai tarjoajaa saa sulkea pois tarjouskilpailusta. Näyttöä luotettavuudesta tulisi ensisijaisesti käyttää ja arvioida hankintamenettelyn kuluessa siten, että hankinta-asiakirjoissa mainitaan korjaavia toimenpiteitä koskevien selvitysten toimittamisesta tarjousten jättämisen yhteydessä.

Hankintayksiköllä ei kuitenkaan ole velvollisuutta vaatia tai pyytää näyttöä luotettavuudesta. Näyttönä voidaan esittää esimerkiksi selvitys siitä, että tarjoaja on maksanut tai sitoutunut maksamaan korvauksen kaikista vahingoista, joita rangaistavasta teosta tai virheestä on aiheutunut, selvittänyt tosiasiat ja olosuhteet kattavasti toimimalla aktiivisesti yhteistyössä tutkintaviranomaisten kanssa ja toteuttanut konkreettiset tekniset sekä organisaatioon ja henkilöstöön liittyvät toimenpiteet, joilla voidaan estää uudet rangaistavat teot tai virheet.

7.4.7 Tarjoajien soveltuvuutta koskevat vaatimukset ja selvitykset

Ehdokkaille/tarjoajille voidaan edellä mainittujen lisäksi asettaa myös muita soveltuvuuteen liittyviä vaatimuksia ja heitä voidaan pyytää toimittamaan niitä koskevia selvityksiä. Tällaisia ovat muun muassa ehdokkaiden/tarjoajien rahoituksellista ja taloudellista tilannetta, teknistä suorituskykyä ja ammatillista pätevyyttä koskevat vaatimukset.

Näillä vaatimuksilla on pyrittävä varmistumaan siitä, että tavarantoimittaja, palveluntuottaja tai urakoitsija pystyy toteuttamaan hankinnan. Vaatimusten ja niiden todentamiseksi pyydettävien selvitysten tulee liittyä ehdokkaan/tarjoajan edellytyksiin toteuttaa hankinta, ja ne on suhteutettava hankinnan luonteeseen, käyttötarkoitukseen ja laajuuteen.

Taloudellisen ja rahoituksellisen tilanteen osoittamiseksi voidaan pyytää muun muassa pankin tai luottolaitoksen lausunto tai tilinpäätösasiakirjat. Teknisen suorituskyvyn ja ammatillisen pätevyyden osoittamiseksi voidaan pyytää todistuksia yrityksen johtohenkilöiden tai erityisesti kyseisen palvelun tai urakan suorittamisesta vastaavien henkilöiden koulutuksesta ja ammatillisesta pätevyydestä. Samoin suorituskyvyn osoittamiseksi voidaan vaatia luettelo ehdokkaan/tarjoajan aikaisemmista, kyseisen hankkeen kannalta merkittävistä toimituksista (ns. referenssit).

Hankintalain liitteessä D on lueteltu tarkemmin ne asiakirjat ja tavat, joilla ehdokkaiden ja tarjoajien soveltuvuutta voidaan arvioida. Hankintayksikkö ei saa vaatia tarjoajaa toimittamaan näyttöä asetettujen soveltuvuusvaatimusten täyttymisestä, mikäli vaaditut todistukset, selvitykset ja muut tiedot on mahdollista tarkastaa Suomessa tai muussa ETA-alueen valtiossa käytössä olevasta maksuttomasta tietokannasta. Asiakirjanäyttöä ei myöskään saa vaatia toimittamaan, jos hankintayksiköllä on mainitut ajantasaiset asiakirjat jo hallussaan.

Ehdokkaat/tarjoajat, jotka eivät täytä asetettuja soveltuvuusvaatimuksia, on suljettava pois tarjouskilpailusta. Ehdokkaita tai tarjoajia voidaan pyytää täydentämään tai täsmentämään vaadittuja selvityksiä ja asiakirjoja. Hankintayksikkö voi myös oma-aloitteisesti hankkia erilaisia ehdokkaita/tarjoajia koskevia selvityksiä esimerkiksi yhteisötieto- tai luottotietojärjestelmästä. Tällaisten viran puolesta hankittavien selvitysten käyttämisestä on suositeltavaa ilmoittaa tarjouspyynnössä.

Valittavan tarjoajan soveltuvuus voidaan tarkistaa ennen hankintapäätöksentekoa muiden kuin EU-kynnysarvon ylittäviin hankintoihin liittyvän rikosrekisteriotteiden osalta. Tarjoajan soveltuvuus on kuitenkin aina tarkistettava ennen hankintasopimuksen allekirjoitusta. Oikeuskäytännön mukaan ehdokkaalle tai tarjoajalle asetettujen vaatimusten ei ole tarvinnut

täytyä osallistumishakemuksen jättö- tai tarjouksentekohetkellä, vaan on riittänyt, että tietty pätevyys tai osaaminen on tai kalusto on käytettävissä vasta sopimuskauden alkaessa.

7.5 Tekniset eritelvät ja vaatimukset sekä standardien käyttö

Rakennusurakoiden ja hankittavan tavaran ominaisuuksien kuvaamiseen voidaan käyttää teknisiä eritelmiä. Palvelujen hankinnassa tekniset eritelvät soveltuvat erityisesti siihen, että palveluihin liittyviä vaatimuksia kuvataan suorituskyvyn tai toiminnallisten vaatimusten perusteella. Teknisiä eritelmiä ei saa laatia siten, että ne perusteettomasti rajoittavat kilpailua tai ainoastaan tietyn valmistajan tuote voi tulla kysymykseen.

Tekniset eritelvät tulisi esittää viittaamalla eurooppalaisten standardien mukaisiin kansallisiin standardeihin tai eurooppalaisiin teknisiin hyväksyntöihin tai eritelmiin tai, ellei edellä mainittuja ole, kansallisiin vastaaviin. Käytettäessä viittausta standardiin tai muuhun tekniseen määrittelyyn, myös sellaiset tuotteet, palvelut ja materiaalit on hyväksyttävä, jotka eivät ole viitatu standardin tai määritelmän mukaisia, mutta täyttävät niissä asetetut vaatimukset.

Edellä mainitun vuoksi viittauksiin tulee liittää ilmaisu "tai vastaava". Standardeihin viittaamisen lisäksi hankinnan kohteelta voidaan edellyttää tiettyä suorituskykyä ja tiettyjä toiminnallisia ominaisuuksia. Edellytetyt vaatimukset on esitettävä riittävän täsmällisesti, jotta saadut tarjoukset ovat vertailukelpoisia.

Toiminnallisia ominaisuuksia koskeviin vaatimuksiin voi sisältyä myös ympäristöominaisuuksia koskevia vaatimuksia. Ympäristöominaisuuksiin liittyvien vaatimusten esittämisessä voidaan käyttää ympäristömerkkien myöntämisperusteita. Edellytyksenä edellä mainittujen perusteiden käytölle on, että ne soveltuvat hankinnan kohteena olevien tavaroiden ja palveluiden määrittämiseen, ja että merkkiä koskevat vaatimukset on kehitetty tieteellisen tiedon pohjalta, johon kaikki asianomaiset tahot, kuten viranomaiset, kuluttajat, valmistajat, vähittäiskaupan edustajat ja ympäristöjärjestöt ovat voineet osallistua. Lisäksi merkin on oltava kaikkien osapuolten saatavilla ja käytettävissä. Tietyn ympäristömerkin voidaan ilmoittaa täyttävän edellytetyt vaatimukset, mutta on myös hyväksyttävä tarjoajan esittämä muu todistus edellytettyjen vaatimusten täyttymisestä. Teknisissä eritelmissä ei saa mainita tiettyä valmistajaa tai tiettyä alkuperää olevia tavaroita. Niissä ei myöskään saa viitata tavaramerkkiin, patenttiin, tuotetyyppiin, alkuperään, erityiseen menetelmään tai tuotantoon siten, että viittaus suosii tai syrjii tiettyjä tarjoajia tai tavaroita. Viittaus on poikkeuksellisesti sallittu, jos hankinnan kohdetta ei muuten voi riittävän täsmällisesti kuvata. Viittaukseen on tuolloin liitettävä ilmaisu "tai vastaava".

7.6 Elinkaarikustannukset

Tarjousten vertailussa voidaan huomioida myös hankittavan tuotteen/palvelun koko elinkaaren aikaiset kustannukset. Kustannuksina voidaan ottaa huomioon sekä hankintayksikön omia sisäisiä kustannuksia että käyttäjille aiheutuvia kustannuksia. Näitä voivat olla esimerkiksi erilaiset tuotanto-, kuljetus-, käyttö- ja ylläpitokustannukset, energian ja muiden resurssien käytöstä aiheutuvat kustannukset sekä keräys-, kierrätys- ja

jättekustannukset. Kustannukset voivat liittyä myös tuotteessa käytettyjen raaka-aineiden hankkimisesta aiheutuviin päästöihin, kuten esimerkiksi kasvihuonepäästöihin.

Mikäli tarjousten vertailussa huomioidaan elinkaarikustannuksia, on tarjouspyynnössä ilmoitettava mitä menetelmää käyttäen kustannukset lasketaan ja mitä tietoja tarjoajien on toimitettava kustannusten laskemista varten. Lisätietoja on saatavissa julkisten hankintojen neuvontayksikön, Motivan sekä ympäristöministeriön internet-sivuilta.

7.7 Vastuullisuusnäkökohdat hankinnoissa

Vastuullisuusnäkökohdat hankinnoissa tarkoittavat ympäristönäkökohtien ja sosiaalisten näkökohtien sekä taloudellisen vastuullisuuden huomioimista. Vastuullisuusnäkökohdat tulee ottaa huomioon mahdollisimman aikaisessa vaiheessa hankintaa suunniteltaessa. Ne on huomioitava kaikissa hankintalain mukaisissa hankinnoissa. Vastuullisuusnäkökohdat tulee mahdollisuuksien mukaan huomioida myös pienhankinnoissa.

Markkinoiden kartoittamisessa ja markkinavuoropuhelun käymisessä vastuullisuusnäkökohdat tulee huomioida, jotta niiden vaikutukset saadaan arvioitua hankintaa tehdessä. Tarjouspyyntöä laadittaessa on mietittävä, mitä vastuullisuusnäkökohtia otetaan huomioon ehdottomina vaatimuksina ja mitä taas pisteytettävänä laatuna. Taloudellisen vastuullisuuden osalta on noudatettava myös hyvinvointialueen harmaan talouden torjuntaohjetta, joka valmistellaan vuoden 22–23 aikana. Työllisyyden edistämisestä hankintojen avulla valmistellaan myös vuoden 22–23 aikana.

7.8 Tietoturva ja tietosuoja hankinnoissa

7.8.1 Tietoturva

Hankinnoissa on aina huomioitava mahdolliset tietoturva-asiat. Tässä yhteydessä tietoturvalla tarkoitetaan hyvinvointialueen tietojen ja hankittavien järjestelmien suojaamista hankintasopimuksessa hallinnollisilla ja teknisillä vaatimuksilla. Tämä tehdään hyvinvointialueen omaisuuden suojaamiseksi ja toiminnan tavoitteiden varmistamiseksi kulloinkin voimassa olevan, asiaan liittyvän lainsäädännön (esim. julkisuuslaki) ja hyvinvointialueen tietoturvaohjeistuksen mukaisesti.

Tietoturva on riippumaton hankintalainsäädännön soveltamisesta ja siihen liittyvistä kynnysarvoista. Näin ollen tietoturvavaatimukset voivat tulla sovellettaviksi, vaikka hankintaan ei sovellettaisi hankintalakia. Hankintaa suunniteltaessa on tehtävä ensin tietoriskiarvio suhteessa toimialan toiminnan kriittisyyteen ja kehittämisen tavoitteisiin. Hyvinvointialueen tiedon on oltava saatavilla, tieto ei saa vuotaa asiattomille, tiedon pitää olla virheetöntä ja joustavasti kehittyvää sekä tietojärjestelmän tulee olla käytettävissä, toimia oikein sekä oltava ketterästi kehitettävissä ja toimintavarma. Näiden vaatimuksien varmistamisen tärkeyttä IT- palvelun tai tietojärjestelmän hankintasopimuksessa ohjaavat toimialan toiminnan kriittisyys, tavoitteet ja tietoriskien suuruus.

Tietoriskien perusteella hankintaa suunniteltaessa on laadittava tiedon ja tietojärjestelmien asianmukaista suojaamista varten priorisoidut tietoturva-vaatimukset, jotka toimivat parhaiten liitettynä osaksi sekä palvelunhallinnan että IT-ratkaisun toiminnallisia ja teknisiä vaatimuksia. Hyvinvointialue on sitoutunut tietoturvan ylläpitoon ja kehittämiseen alan parhaiden käytänteiden mukaisesti ja priorisoi tietoturva-vaatimuksia tietoriskien perusteella.

Tietoturvaan liittyviä ehtoja voidaan käsitellä teknisessä vuoropuhelussa toimittajien kanssa. Jos hankintaan liittyy tarve suojata hyvinvointialueen tietoja ja tietojärjestelmiä, tarjouspyynnössä tietoturva tulee integroida osaksi hankittavaa tuotetta tai palvelua ja sen hallintaa. Tarjouspyynnössä on aina vaadittava sisäänrakennettua ja oletusarvoista tietoturvaa. Lisäksi on varmistettava riittävät ja oikeanlaiset tietoturva-vaatimukset sekä yhteisten tietoriskien hallinnan, tietoturvan tilan seurannan ja tietoturvapoikkeamien hallinnan käytännöt.

Jos hankintamenettelynä käytetään menettelyä, jossa neuvotellaan, neuvotteluissa voidaan käsitellä tietoturvakysymyksiä. Hankintasopimukseen on liitettävä tapauskohtaisesti riittävät ja oikeanlaiset tietoturvaa koskevat ehdot sekä tietoturvaa koskevat liitteet. Hankinnoissa tulee huomioida hyvinvointialueen hankintojen tietoturvaperiaatteet. Tietoturva-asioissa voi ennakkoon sekä tutustua hyvinvointialueen tietoturvaohjeistukseen intranetissä (tietoturva) että konsultoida hyvinvointialueen tietoturva-asiantuntijoita.

7.8.2 Tietosuoja

Hankinnoissa on aina huomioitava aina mahdolliset tietosuoja-asiat tietosuojan toteuttaminen. Tietosuojalla tarkoitetaan henkilötietojen käsittelyä koskevien vaatimusten huomioon ottamista luonnollisten henkilöiden yksityisyyden, vapauksien, oikeuksien ja oikeusturvan varmistamiseksi voimassa olevan henkilötietolainsäädännön mukaisesti. Kaikessa henkilötietojen käsittelyssä on sovellettava Euroopan unionin tietosuoja-asetusta (2016/679) joka tunnetaan lyhenteellä GDPR, kansallista tietosuojalakia (1050/2018) sekä kansallista erityislainsäädäntöä.

On myös huomioitava, että tietosuojalainsäädännön tietosuojalle asettamat vaatimukset ovat tietoturvan tavoin riippumattomia hankintalainsäädännön soveltamisesta ja siihen liittyvistä kynnysarvoista. Näin ollen tietosuojalainsäädännön tietosuoja-vaatimukset voivat tulla sovellettaviksi, vaikka hankintaan ei sovellettaisi hankintalakia.

Hankintaa suunniteltaessa on kiinnitettävä huomiota siihen, liittyykö hankintaan henkilötietojen käsittelyä. Henkilötietojen käsittelyllä tarkoitetaan mm. henkilötietojen keräämistä, tallentamista, käyttöä, luovuttamista ja poistamista. Hankinnan suunnitteluvaiheessa on määriteltävä henkilötietojen käsittelyn oikeusperuste, tarkoitus ja kesto sekä tehtävä riskiarvio henkilötietojen käsittelyn luonnolliselle henkilölle mahdollisesti aiheutuvista vaikutuksista.

Lisäksi hankintaa suunniteltaessa on arvioitava, mitä henkilötietoja ja erityisiä henkilötietoryhmiä (esim. terveystietoja tai lasten tietoja) käsittelyyn liittyy sekä määriteltävä henkilötietojen suojauksen tarve. Osana arviointia tehdään henkilötietojen vaikutustenarvioinnin alkukartoitus ja mikäli aihetta on, vaikutustenarviointi. Vaikutustenarviointi on tietosuoja-asetuksen mukainen toimenpide, jolla arvioidaan

suunnitellun käsittelytoimen vaikutuksia henkilötietojen suojalle. Vaikutustenarvioinnilla pyritään tunnistamaan, arvioimaan ja hallitsemaan henkilötietojen käsittelyyn liittyviä riskejä. Vaikutustenarviointi tehdään ennen käsittelytoimien aloittamista sellaisissa tapauksissa, joissa käsittelyyn saattaa kohdistua korkea riski. Alkukartoituksessa ja vaikutustenarvioinnissa käytetään hyvinvointialueen tietoturva- ja tietosuojatyöryhmän hyväksymiä arviointilomakkeita.

Henkilötietojen käsittelyä ja käsittelyyn liittyviä ehtoja voidaan käsitellä teknisessä vuoropuhelussa toimittajien kanssa. Jos hankintaan liittyy henkilötietojen käsittelyä, tarjouspyynnössä tietosuoja tulee integroida osaksi hankittavaa tuotetta tai palvelua ja sen hallintaa. Tarjouspyynnössä on aina vaadittava sisäänrakennettua ja oletusarvoista tietosuojaa sekä varmistettava riittävät ja oikeanlaiset tietosuojavaatimukset sekä tietosuojan tilan seurannan ja poikkeamien käsittelyn käytännöt.

Jos hankintamenettelynä käytetään menettelyä, jossa neuvotellaan, neuvotteluissa voidaan käsitellä tietosuojakysymyksiä. Hankintasopimukseen on tapauskohtaisesti liitettävä riittävät ja oikeanlaiset tietosuojaa koskevat ehdot sekä henkilötietojen käsittelyä koskevat liitteet. Jos hankintaan liittyy henkilötietojen käsittelyä, on aina konsultoitava ennakkoon hyvinvointialueen tietosuoja-asiantuntijoita.

7.9 Tarjousten valintaperusteet

Tarjouksista on valittava kokonaistaloudellisesti edullisin tarjous. Kokonaistaloudellisesti edullisin on tarjous, joka on hankintayksikön kannalta hinnaltaan halvin, kustannuksiltaan edullisin tai hinta-laatusuhteeltaan paras. Mikäli hankintayksikkö käyttää muissa kuin tavarahankinnoissa valintaperusteena pelkästään halvinta hintaa, on tätä koskevat perustelut ilmoitettava tarjouspyynnössä tai hankintapäätöksessä.

Perusteluista on käytävä ilmi, miten laadulliset näkökohdat on huomioitu hankittavassa kokonaisuudessa kuvaamalla esimerkiksi laadun huomioiminen soveltuvuus- ja vähimmäisvaatimuksissa tai sopimusehdoissa. Hankintapäätöksen tekemisessä sovellettava valintaperuste on ilmoitettava jo hankintailmoituksessa.

Kokonaistaloudellisesti edullisimman tarjouksen vertailuperusteina voidaan käyttää esimerkiksi hintaa, laatua, teknisiä ansioita, esteettisiä ja toiminnallisia ominaisuuksia, ympäristöystävällisyyttä (esim. hiilidioksidipäästöjen määrää, jätteiden käsittelyä, tuotteen käyttöikä ja kierrätettävyyttä, käyttökustannuksia, kustannustehokkuutta, myynnin jälkeistä palvelua ja teknistä tukea, huoltopalveluja, toimituspäivää tai toimitus- ja toteutusaikaa taikka elinkaarikustannuksia).

Vertailuperusteita valittaessa on kiinnitettävä huomiota siihen, että tarjouksia pystytään käytännössä vertailemaan kyseisiä vertailuperusteita soveltaen. Kokonaistaloudellisen edullisuuden vertailuperusteiden asettaminen on hankintayksikön harkittavissa. Niiden on kuitenkin liityttävä hankinnan kohteeseen, oltava objektiivisia ja syrjimättömiä eivätkä ne saa antaa hankintayksikölle rajoittamatonta valinnanvapautta. Tarjousten valinnassa saa soveltaa ainoastaan tarjouspyynnössä ennakkoon ilmoitettuja vertailuperusteita. Asetettuja perusteita ei näin ollen voi enää jälkikäteen lisätä, poistaa tai muuttaa. Tarjousten vertailuperusteina ei

tule käyttää sellaisia perusteita, jotka liittyvät ehdokkaiden tai tarjoajien ominaisuuksiin ja soveltuvuuteen.

Vertailussa voidaan kuitenkin arvioida myös tarjoajalle asetettujen soveltuvuutta koskevien vähimmäisvaatimusten ylittävää laatua, kuten esimerkiksi hankkeeseen nimettyjen henkilöiden pätevyyttä, kokemusta ja osaamista. Mikäli tarjousvertailussa arvioidaan tarjoajalle asetettujen soveltuvuutta koskevien vähimmäisvaatimusten ylittävää laatua, tarjouspyynnössä on selkeästi erotettava, miltä osin vaatimukset ovat vähimmäisvaatimuksia ja miltä osin vertailtavia vaatimuksia.

Lisäksi vertailuperusteena voidaan ottaa huomioon myös hankinnan kohteena olevien asiakkaiden tarpeisiin liittyviä taloudellisia ja laadullisia perusteita sekä ympäristövaatimusten täyttämiseen liittyviä perusteita, jos tällaiset perusteet ovat mitattavissa ja liittyvät hankinnan kohteeseen. Tällaisia vertailuperusteita voisivat olla esimerkiksi vähimmäisvaatimukset ylittävät ratkaisut, jotka helpottavat vammaisten käyttäjien kulkua rakennuksessa tai määritellyn enimmäistason alittavien saastepäästöjen huomioiminen.

Kilpailutus voidaan toteuttaa myös niin sanottuna ranskalaisena urakkana tai käänteisenä kilpailutuksena. Tämä tarkoittaa sitä, että hankintayksikkö määrittää tarjouspyynnössä etukäteen tietyn kiinteän hinnan, jonka se on valmis maksamaan hankinnasta. Tämän jälkeen kilpailu käydään tarjoajien kesken yksinomaan hankintayksikön määrittämällä laadullisilla perusteilla.

Käytettäessä valintaperusteena kokonaistaloudellista edullisuutta vertailuperusteet ja niiden suhteellinen painotus on ilmoitettava hankintailmoituksessa tai tarjouspyyntöasiakirjoissa. Painotus voidaan ilmaista myös ilmoittamalla kohtuullinen vaihteluväli.

7.10 Tarjousten vastaanottaminen ja avaaminen

Hyvinvointialueen sähköinen kilpailutusjärjestelmä suorittaa automaattisesti tarjousten vastaanottamiseen ja avaamiseen liittyvät toimet muodostamalla avauspöytäkirjan.

7.11 Tarjousten hylkääminen

Hankinnasta päättävällä on oikeus hylätä saadut tarjoukset hankintalain mukaisin perustein. Tarjous on hylättävä, jos:

- 1) tarjousta rasittaa jokin kohdassa 7.4.4. lueteltu pakollinen poissulkemisperuste;
- 2) tarjous on tarjouspyynnön vastainen eli ei täytä tarjouspyynnössä asetettuja muotovaatimuksia ja/tai ehtoja;
- 3) tarjousten vertailussa käytettävää hintaa ei ole ilmoitettu pyydetyllä tavalla;

Tarjous voidaan hylätä, jos

- 1) tarjousta rasittaa jokin kohdassa 7.4.5. lueteltu harkinnanvarainen poissulkemisperuste;

2) tarjoushinta on poikkeuksellisen alhainen ja on ilmeistä, ettei hankintaa voida toteuttaa tarjouspyynnössä edellytetyllä tavalla.

- Hankintalain 96 §:ssä säädetään poikkeuksellisen alhaisista tarjouksista, jonka mukaan hankintayksikön on vaadittava tarjoajalta selvitys tarjouksen hinnoista tai kustannuksista, jos tarjous vaikuttaa poikkeuksellisen alhaiselta. Hankintayksikkö voi hylätä hankinnan laatuun ja laajuuteen nähden hinnaltaan tai kustannuksiltaan poikkeuksellisen alhaisen tarjouksen, jos tarjoajan antama selvitys ja muu toimitettu näyttö ei tyydyttävästi selitä tarjottujen hintojen tai kustannusten alhaista tasoa. Hankintayksiköllä on siis velvollisuus pyytää selvitystä poikkeuksellisen alhaisista tarjouksista, vaikka tarjousta ei oltaisi hylkäämässä. Selvitysvelvollisuus koskee EU-kynnysarvon ylittäviä hankintoja, joten kansallisten hankintojen ja sote-palveluiden sekä muiden erityispalveluiden osalta ei velvoittavaa säännöstä ole. Kuitenkin hankintayksiköllä on oikeus EU-kynnysarvot alittavissa hankinnoissa pyytää selvitystä poikkeuksellisen alhaisentarjoushinnan syistä ja tarvittaessa sulkea tarjous tarjouskilpailusta.

3) tarjoaja on saanut lainvastaista valtiontukea. Ennen hylkäämistä tarjoajalle on varattava kohtuullinen aika sen osoittamiseksi, että valtiontuki on myönnetty laillisesti.

7.12 Tarjousten täsmentäminen

Saapuneet tarjoukset saattavat joskus olla puutteellisia tai epäselviä. Tällöin hankintayksikkö voi tarjouksista ilmenevien puutteellisuuden luonteen mukaisesti pyytää tarjoajia täsmentämään ja/tai täydentämään tarjouksiaan. Tarjousta voidaan täsmentää hankintayksikön pyynnöstä vain, mikäli täsmentäminen ei vaaranna tarjoajien tasapuolista ja syrjimätöntä kohtelua

7.12.1 Tarjouksen sallittu täsmentäminen

Tarjousten täsmentäminen ja täydentäminen on sallittua, jos kysymys on epäolennaisesta puutteesta, ristiriidasta taikka virheestä. Sallittua on esimerkiksi pyytää tarjoajaa korjaamaan tarjouksessa oleva muotovirhe, kuten puuttuva allekirjoitus taikka täydentämään puuttuva tarjouksen voimassaoloa koskeva tieto.

Sallittua on lisäksi pyytää tarjoajaa täsmentämään hinnoittelua koskeva virhe, kuten väärä valuutta taikka hinnoitteluyksikkö taikka ilmeinen hinnan suuruusluokkaa koskeva virhe kuten pilkkuvirhe, joka on esimerkiksi pääteltävissä muusta tarjouksesta.

Samaten hankintayksikkö voi antaa tarjoajan täydentää tarjoustaan sellaisten puuttuvien hintojen osalta, jotka eivät ole kokonaisuuden kannalta olennaisia. Tällaisia ovat esimerkiksi hinnat, joita ei käytetä tarjousten vertailussa taikka osahinnat, joiden merkitys hintavertailussa on hyvin pieni.

Tarjoajaa voidaan pyytää myös täsmentämään tarjoustaan sellaisten tarjouspyynnön vastaisuuksien vuoksi, jotka eivät ole olennaisia. Tällainen voi olla esimerkiksi tarjouspyynnöstä poikkeava maksuehto. Hankintayksikkö voi pyytää tarjoajaa myös toimittamaan tarjouksesta puuttuvan liitteen, jota ei käytetä tarjousten vertailussa ja jolla ei ole olennaista merkitystä, mutta joka on tarpeen esimerkiksi hankintasopimuksen tekemistä varten. (HE 108/2016 vp s. 173)

7.12.2 Tarjouksen kielletty täsmentäminen

Hankintayksikön ei tule kuitenkaan sallia osallistumishakemusten taikka tarjousten olennaista muuttamista. Sallittua ei ole pyytää täsmennyksiä, korjauksia ja täydennyksiä siten, että menettelyllä on olennainen vaikutus ehdokkaan tai tarjoajan asemaan. Siten hankintayksikön ei ole sallittua pyytää tarjoajaa täydentämään tarjousta tarjousajan päättymisen jälkeen esimerkiksi pyytämällä tarjoajaa vaihtamaan tarjotun tarjouspyynnön vastaisen tuotteen taikka toimittamaan tarjoustenvertailussa käytettävän merkityksellisen hinta- tai puuttuvan laatutiedon. (HE 108/2016 vp s. 173–174)

7.13 Tarjousten vertailu

Tarjouksia vertaillaan tarjouspyynnössä etukäteen ilmoittamilla vertailuperusteilla. Tarjousten vertailussa otetaan huomioon ainoastaan tarjoajien kirjallisissa tarjouksissaan esittämät tiedot, ellei hankintamenettelyyn sisälly esimerkiksi koekäyttöjä, jotka on ilmoitettu olevan osana tarjousten vertailua. Tarjousten vertailussa ei saa ottaa käyttöön uusia vertailuperusteita, joita ei ole mainittu tarjouspyynnössä. Tarjousvertailusta on käytävä kaikkien tarjousten osalta selvästi ilmi, miten niitä on arvioitu kunkin vertailuperusteen suhteen.

Tarjouksia vertailtaessa on yleensä syytä laatia vertailutaulukko, jotta kaikki vertailuperusteet tulee käytyä läpi. Vertailutaulukon voi esittää jo tarjouspyynnössä. Kaikkien vertailuperusteiden käyttö on perusteltava kirjallisesti hankintapäätöksessä tai sen liitteessä, ellei asia ilmene yksiselitteisesti vertailutaulukosta.

Jos tarjouksille on annettu toisistaan poikkeavia pisteitä, on vertailusta ilmentävä, mihin tarjousten piste-erot perustuvat. Vertailuperusteiden soveltamisesta annettu pistemäärä on perusteltava ja vertailusta tulee ilmetä, miten kutakin tarjousta on arvioitu kunkin vertailuperusteen osalta. Vertailussa tulee myös huomioida se, että esimerkiksi tarjoajien saamia pisteitä ei saa pyöristää tai muuttaa tarjoamien ilmoittamia tietoja.

Hankintalaki ei sisällä säännöksiä menettelystä tilanteessa, jossa tarjousvertailu päättyy tarjouspyynnössä ilmoitetun valintaperusteen osalta tasatilanteeseen. Hankintayksikön menettelyä on tällaisessa tilanteessa arvioitava hankintalain 3 §:n 1 momentissa asetetun hankintamenettelyyn osallistuvien tasapuolisen ja syrjimättömän kohtelun vaatimuksen näkökulmasta. Hankintayksiköllä on siten harkintavaltaa sen suhteen, millä perusteella se valitsee tarjouskilpailun voittajan, kunhan valinta tapahtuu tarjoajien kannalta tasapuolisesti ja syrjimättömästi.

Tarjouksista on valittava se, joka on asianomaista hankintaa koskevan valintaperusteen mukaan kokonaistaloudellisesti edullisin.

Tarjoukset on käsiteltävä niin hyvissä ajoin, että hankintapäätös saadaan tarjoajien tietoon tarjousten voimassaoloaikana. Mikäli tarjousten käsittely lykkääntyy, on tarjousten tekijöiltä tiedusteltava, ovatko he valmiit jatkamaan tarjouksen voimassaoloaikaa hankintayksikön ehdottamaan uuteen päivämäärään saakka.

8. HANKINTAPÄÄTÖS

8.1 Hankintapäätöksen tekeminen

Tarjouskilpailun ratkaisusta, suora-hankinnasta, option käyttöönotosta sekä hankinnan keskeyttämisestä on tehtävä kirjallinen, perusteltu hankintapäätös asianhallintajärjestelmässä (CaseM). Hankintapäätöksen tekee se toimitusvirheen tai viranhaltija, jolla on hankinnan ratkaisuvallat.

8.1.1 Hankintapäätös puitejärjestelyyn perustuvassa hankinnassa

Puitejärjestelyjen sisällä käytävistä ns. minikilpailuksista/kevennyksistä kilpailuksista on tehtävä hankintapäätös viranhaltijan päätössovelluksessa kaikissa EU-kynnysarvot ylittävissä hankinnoissa. Hankintapäätös on lähetettävä asianmukaisine muutoksenhakuosoituksineen tiedoksi kaikille mini-/kevennettyyn kilpailuun osallistuneille tarjoajille. Lisäksi hankintapäätöksen tekemisen jälkeen on odotettava ennen tilausta/sopimusta 14 päivän odotusaika. Jos odotusaikaa ei noudateta ja kevennetystä kilpailutuksesta valitetaan markkinaoikeuteen, voi markkinaoikeus virhetilanteissa määrätä hankintasopimuksen tehottomaksi ja/tai lyhentää tehdyn sopimuksen sopimuskautta. Valituksen käsitteleminen edellyttää kuitenkin aina markkinaoikeuden myöntämää käsittelylupaa.

Kaikista EU-kynnysarvot ylittävistä puitejärjestelyn sisäisistä minikilpailuksista/kevennyksistä kilpailuksista on myös tehtävä ratkaisu asianhallintajärjestelmässä (CaseM). Ratkaisu on lähetettävä tiedoksi kaikille mini-/kevennettyyn kilpailuun osallistuneille tarjoajille.

8.1.2 Hankintapäätöksen sisältö

Kaikista ehdokkaiden ja tarjoajien asemaan vaikuttavista ratkaisuksista tulee tehdä perusteltu kirjallinen päätös. Hankinta voidaan keskeyttää vain todellisesta ja perustellusta syystä. Hankinnan keskeyttämisestä on tehtävä perusteltu hankintapäätös, johon liitetään muutoksenhakuohjeet. Keskeyttämisspätös annetaan tiedoksi samoin kuin hankintapäätös.

Hankintapäätöksen tulee sisältää olennaiset tiedot tarjouskilpailun ratkaisemisesta sekä keskeisistä siihen vaikuttaneista seikoista. Hankintapäätöksestä tulee käydä ilmi ainakin seuraavat seikat:

- hankinnan yleiskuvaus (sis. kuvaus hankinnan kohteesta);
- käytetty hankintamenettely;
- perusteet neuvottelumenettelyn, puitejärjestelyn tai suora-hankinnan käytölle;
- tiedot hankintailmoituksen julkaisemisesta TED:ssä ja Hilmassa sekä muista käytetyistä julkaisukanavista;
- hankintamenettelyn mukainen tarjouskilpailun kulku pääpiirteittäin;
- osallistumishakemuksen jättäneet;
- perusteet hankinnan jakamatta jättämiseen;
- perusteet halvimman hinnan käyttämiseen ainoana perusteena;
- perusteet vaatia toimittajalta yli kaksinkertaista liikevaihtoa;
- tarjouksen tehneet;

- tarjouskilpailuun valittujen sekä kilpailusta hylättyjen nimet;
- tarjoajien soveltuvuus / mahdollinen sulkeminen pois kilpailusta sekä peruste poissulkemiselle;
- tarjousten tarjouspyynnön mukaisuus / mahdollinen hylkääminen sekä peruste hylkäämiselle;
- tarjousten vertailu mahdollisine vertailutaulukoineen hankintapäätöksen tekstissä tai sen liitteenä;
- perustelut valinnalle tarjouspyynnössä esitetyin valintaperustein (erityisen tärkeää on tarjousten piste-erojen perustelevuus);
- voittanut tarjoaja;
- arvio alihankintana kolmansille osapuolille annettavista sopimuksen osista taikka mahdollisten alihankkijoiden nimet;
- sopimuksen/hankinnan arvo;
- tieto odotusajan pituudesta (14 päivää);
- maininta, että sopimus syntyy vasta erillisellä kirjallisella sopimuksella
- muutoksenhakuohjeet;
- perusteet muiden kuin sähköisten viestintävälineiden käyttämiseen;
- kuvaus hankintamenettelyssä mahdollisesti todetuista eturistiriidoista ja niiden vuoksi toteutetuista toimenpiteistä; sekä
- hankintayksikön yhteystiedot.

8.1.3 Palvelujen hankintaa koskevan päätöksen perustelevuus

Jos hankinnan kohteena on sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain (612/2021) 12 §:n mukaiset palvelut on hankintapäätöksessä oltava perustelut siitä, että palvelujen hankinnalle on olemassa 12 §:ssä tarkoitettut edellytykset sekä siitä, kuinka hyvinvointialue kykenee toteuttamaan 8 §:ssä säädetyn järjestämisvastuunsa hankkiessaan palveluja. Lisäksi perusteluista on ilmeistä, miten hyvinvointialue on huolehtinut 15 §:ssä tarkoitetuista velvoitteistaan eli, kuinka se on varmistanut, että se pystyy huolehtimaan 8 §:ssä säädettyistä vastuistaan ja palvelutoiminnan jatkuvuudesta sopimuksen voimassa ollessa ja sen päättyessä sekä mahdollisissa sopimuksen rikkomis- ja häiriötilanteissa, muissa häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa.

8.2 Hankintapäätöksen tiedoksianto

Hankintapäätös siihen liittyvine asiakirjoineen annetaan tiedoksi ehdokkaan tai tarjoajan ilmoittamaan sähköpostiosoitteeseen. Kun käytetään sähköistä tiedoksiantoa, on viestiin merkittävä erikseen tieto viestin lähettämispäivästä. Päätös liitteineen voidaan antaa tiedoksi myös tavallisena kirjeenä, jos muuta vaihtoehtoa ei ole.

Ehdokkaan ja tarjoajan katsotaan saaneen kirjepostitse lähetetyn päätöksen tiedoksi, jollei muuta näytetä, seitsemäntenä päivänä sen lähettamisestä. Käytettäessä sähköistä tiedoksiantoa, katsotaan tiedoksiannon tapahtuneen viestin lähettämispäivänä, jollei asiassa esitetä selvitystä siitä, että sähköinen tiedoksianto on saapunut vastaanottajalle myöhemmin. Tarjouksia ei liitetä hankintapäätöksen liitteeksi.

Hankintapäätös annetaan tiedoksi:

- vasta sen jälkeen, kun tiedetään, ettei ylempi toimielin käytä asiassa hallintosäännön 29 §:n mukaista otto-oikeutta tai
- saman tien siten, että hyväksytyn tarjouksen tekijälle ilmoitetaan päätöksen tiedoksiannon yhteydessä, ettei päätös sido hyvinvointialuetta ennen kuin on selvinnyt, käyttääkö ylempi toimielin asiassa hallintosäännön mukaista otto-oikeutta.

Kaikille ehdokkaille ja tarjoajille, joiden asemaan vaikuttavia ratkaisuja päätös sisältää, toimitetaan:

- pöytäkirjanote hankintapäätöksestä ja
- tarjousvertailu sekä
- valitusosoitus- ja oikaisuohje (=muutoksenhakuohjeet).

Oikeanlaisten muutoksenhakuohjeiden liittäminen hankintapäätökseen on tärkeää, jotta muutoksenhakuajat lähtisivät kulumaan ja, jotta hankintapäätös saisi lainvoiman.

8.3 Muutoksenhaku

8.3.1 Hankintaoikaisu

Mikäli hankintamenettelyssä havaitaan virhe, jolla on vaikutusta ehdokkaiden tai tarjoajien asemaan, voidaan virheellinen hankintapäätös poistaa ja ratkaista asia uudelleen tekemällä hankintaoikaisu. Hankintaoikaisu voidaan ottaa käsiteltäväksi joko hankintayksikön omasta aloitteesta tai asianosaisen vaatimuksesta.

Hankintaoikaisuvaatimus on asianosaisen esittämä vaade, jonka mukaan hankintayksikön tulisi oikaista hankintapäätöstä tai peruuttaa muu hankintamenettelyssä tehty ratkaisu ja ratkaista asia uudelleen.

Asianosaisen on tehtävä hankintaoikaisu 14 päivän kuluessa hankintapäätöksen tiedoksisaannista. Hankintayksikkö voi itse ottaa hankintapäätöksen tai ratkaisun korjattavakseen 90 päivän kuluessa siitä, kun hankintaoikaisun kohteena oleva päätös tai ratkaisu on tehty.

Muutoksenhaku markkinaoikeuteen ei estä hankintayksikköä tekemästä hankintaoikaisua. Itseoikaisuna tehtävän hankintaoikaisun tekeminen ei kuitenkaan ole mahdollista enää hankintasopimuksen tekemisen jälkeen. Hankintaoikaisupäätöksen tekee se toimielin tai viranhaltija, jolla on alkuperäisen hankinnan ratkaisovalta.

Päätöksen korjaaminen hankintaoikaisuna ei edellytä asianosaisen suostumusta. Asianosaista voidaan kuitenkin kuulla ennen asian uudelleen ratkaisemista.

Hankintaoikaisun vireille tulosta on ilmoitettava välittömästi niille, joita asia koskee. Mikäli hankintaoikaisu hyväksytään, tulee hankintaoikaisun ratkaisun takia tehdä uusi hankintapäätös. Päätös lähetetään tiedoksi asianosaisille ja päätökseen liitetään muutoksenhakuosoitukset.

Mikäli hankintaoikaisu hylätään, lähetetään hankintaoikaisun johdosta tehty päätös tiedoksi oikaisun tehneelle. Päätökseen liitetään ilmoitus muutoksenhakukiellosta. Lisäksi päätös tulee ilmoittaa hallintolain 29 §:n mukaiseen otto-oikeusmenettelyyn ja julkaista hyvinvointialueen päätössivustolla.

8.3.2 Markkinaoikeus

Julkisiin hankintoihin liittyviä muutoksenhakuasioita käsittelee erityistuomioistuimena markkinaoikeus. Ehdokas tai tarjoaja voi kansalliset kynnysarvot ja EU-kynnysarvot ylittävissä hankinnoissa hakea hankintapäätökseen muutosta markkinaoikeudelta valitusajan (14 vuorokautta) kuluessa.

Asian käsittely markkinaoikeudessa on pääsääntöisesti kirjallista. Markkinaoikeus pitää yllä julkista luetteloa vireille tulleista hankinta-asioista <https://www.markkinaoikeus.fi/fi/index/vireillaolevathankinta-asiat.html>. Sivuilta voi käydä tarkistamassa 14 päivän valitusajan päättymisen jälkeen, onko hankinnasta valitettu markkinaoikeuteen. Markkinaoikeuden sivuillaan julkaisema luettelo ei nauti julkista luotettavuutta, mikä tarkoittaa sitä, että luettelomerkinnän puuttuminen ei välttämättä tarkoita sitä, että hankinnasta ei olisi valitettu.

Julkista hankintaa koskevan valituksen oikeudenkäynti kestää keskimäärin noin 7,6 kuukautta.

Markkinaoikeuden käsiteltäväksi valituksella voidaan saattaa hankintayksikön päätös tai hankintayksikön muu hankintamenettelyssä tekemä ratkaisu, jolla on vaikutusta ehdokkaan tai tarjoajan asemaan. Markkinaoikeuden käsiteltäväksi ei voi saattaa hankintayksikön sellaista päätöstä tai muuta ratkaisua, joka koskee ainoastaan hankintamenettelyn valmistelua, sitä, ettei hankintasopimusta jaeta osiin tai sitä, että kokonaistaloudellisen edullisuuden perusteena käytetään halvinta hintaa tai kustannuksia. Valittajan tulee saada markkinaoikeudelta valituslupa, jos tämä haluaa valittaa puitejärjestelyyn perustuvasta hankinnasta (puitejärjestelyn sisäinen hankinta) tai dynaamiseen hankintajärjestelmään hyväksymistä koskevasta ratkaisusta.

Mikäli hankinnassa on menetelty hankintalain vastaisesti voi markkinaoikeus ensisijaisesti kumota päätöksen, kieltää noudattamasta virheellistä päätöstä tai velvoittaa hankintayksikön korjaamaan virheellisen menettelynsä.

Hankinnoissa, joissa on noudatettava odotusaikaa, hankintayksikkö ei saa tehdä hankintasopimusta, jos asiasta on valitettu markkinaoikeuteen (automaattinen suspensio). Mikäli hankinnassa on ehditty tehdä jo sopimus, voi virheellisen menettelyn seurauksena olla hyvitysmaksun suorittaminen sille tarjoajalle, jolla olisi virheettömässä menettelyssä ollut todellinen mahdollisuus voittaa tarjouskilpailu. Mikäli EU-kynnysarvon ylittävissä hankinnoissa on ehditty tehdä jo sopimus, voi markkinaoikeus määrätä tietyin edellytyksin hankintasopimuksen tehottomaksi tai lyhentää hankintasopimuksen sopimuskautta. EU-kynnysarvot ylittävissä hankinnoissa markkinaoikeus voi määrätä myös seuraamusmaksun maksamisesta valtiolle.

Markkinaoikeuden määrämät seuraamukset voivat tulla kyseeseen vain, mikäli hankintayksikön todetaan toimineen lainvastaisesti ja lainvastainen menettely on vaikuttanut hankintamenettelyn lopputulokseen tai asianosaisen asemaan.

8.3.3 Hankinnan väliaikainen järjestäminen

Hankinta voidaan järjestää väliaikaisesti markkinaoikeuden käsittelyn ajaksi, jollei hankintaa voida sen luonteen vuoksi lykätä. Jos kyseessä on kertahankinta, voidaan markkinaoikeudelta pyytää lupaa hankintapäätöksen täytäntöönpanon sallimiselle. Markkinaoikeus voi myöntää luvan, jos se arvioi, ettei luvasta aiheudu vastapuolelle tai muiden oikeuksille tai yleisen edun kannalta suurempaa haittaa kuin toimenpiteen edut olisivat. Mikäli hankinnan tekemistä voidaan lykätä, ei hankinnan väliaikaiselle järjestämiselle ole perusteita.

Hankinta voidaan järjestää väliaikaisesti tekemällä sopimus kenen tahansa soveliaaksi katsotun toimittajan kanssa. Hankinnan väliaikaisesta järjestämisestä on tehtävä kirjallinen sopimus. Sopimuksessa on huolehdittava siitä, että sopimus voidaan irtisanoa päättymään markkinaoikeuden päätöksen takia. Tavaraa/palvelua saa tilata väliaikaisen sopimuksen turvin vain välttämättömiltä osin toiminnan jatkuvuuden turvaamiseksi. Hankinnan väliaikaisesta järjestämisestä ei tehdä hankintapäätöstä.

9. SOPIMUSMENETTELY

9.1 Odotusaika ja muut määräajat

Hankintapäätöksen tekemisen jälkeen on tehtävä hankintaa koskeva kirjallinen sopimus. EU-kynnysarvot ylittävissä hankinnoissa hankintasopimuksen saa kuitenkin tehdä aikaisintaan 14 päivän (ns. odotusaika) kuluttua siitä, kun ehdokas tai tarjoaja on saanut tai hänen katsotaan saaneen päätöksen ja valitusosoituksen tiedoksi.

Odotusaikavelvoitetta ei sovelleta suoraankintoihin. Odotusaikaa ei tarvitse noudattaa myöskään silloin, kun hankintasopimus tehdään ainoan tarjouksen tehneen tarjoajan kanssa.

Odotusajan noudattamatta jättäminen on sanktioitu ankarasti. Siksi on ensiarvoisen tärkeää noudattaa sitä.

EU-kynnysarvot alittavissa kansallisissa hankinnoissa ei ole pakollista odotusaikaa. Kansallisissa hankinnoissa suositellaan kuitenkin hankintasopimuksen tekemistä vasta 14 päivän pituisen valitusajan kulumisen jälkeen. Silloin voidaan varmistaa, ettei hankinnasta ole valitettu markkinaoikeuteen.

9.2 Sopimuksen tekeminen

Hankintalaki edellyttää erillisen kirjallisen hankintasopimuksen tekemistä. Hankintasopimus syntyy kirjallisen sopimuksen allekirjoittamisella. Hankintasopimusta ei kuitenkaan saa tehdä EU-kynnysarvon ylittävissä hankinnoissa ennen 14 päivän pakollisen odotusajan päättymistä tai mikäli hankinnasta on valitettu markkinaoikeuteen. Mikäli suoraankinnassa käytetään vapaaehtoista ilmoitusmenettelyä, ei sopimusta saa tehdä ennen 14 päivän määräajan päättymistä. Myöskään tilausten tekemiseen ei saa ryhtyä, ennen kuin hankintasopimus on allekirjoitettu.

Ennen sopimuksen tekemistä on varmistuttava siitä, ettei hankinnasta ole valitettu määräaikana markkinaoikeuteen. Mahdollisen valituksen vireille tulo tulee tarkistaa määräajan päättymisen jälkeen joko soittamalla markkinaoikeuden kirjaamoon tai tekemällä alustava tarkistus markkinaoikeuden internet-sivuillaan julkaisemasta vireille tulleiden hankinta-asioiden luettelosta.

Ennen hankintasopimuksen tekemistä on viimeistään tarkastettava, että sopimuskumppani täyttää hankintayksikön asettamat 83§:ssä tarkoitetut soveltuvuusvaatimukset (hankintalaki 88§). Samassa yhteydessä on tarkastettava, että sopimuskumppani täyttää tilaajavastuulain mukaiset velvollisuudet.

Hankintasopimuksen tekemiseen on oikeutettu se, joka on tehnyt hankintapäätöksen tai joka hankintapäätöksen, hallintosäännön tai niihin perustuvien delegointipäätöksien mukaan on oikeutettu allekirjoittamaan hankintasopimuksen. Laadittavaa sopimusta voidaan täydentää käyttämällä sopimuksen lisäksi julkisten hankintojen yleisiä sopimusehtoja (JYSE Tavarat tai Palvelut) tai JHS 166 Julkisen hallinnon IT-hankintojen yleisiä sopimusehtoja (JIT 2015,

muutoksineen) taikka Rakennusurakan yleisiä sopimusehtoja (YSE 1998). Ehdot löytyvät osoitteesta <https://vm.fi/> tai <http://www.jhs-suositukset.fi/suomi/jhs166>. Tehtävän hankinnan mukaan voidaan sopia noudatettavaksi myös muilla aloilla hyväksytyjä yleisiä sopimusehtoja.

Tarjouspyyntövaiheessa tulee laatia keskeiset sopimusehdot sisältävä sopimusluonnos, joka liitetään tarjouspyynnön liitteeksi. Tarjouspyyntöön tulee liittää myös kyseiseen hankintaan sovellettavaksi tarkoitetut yleiset sopimusehdot tai viittaus niihin sekä tieto siitä, mistä ehdot ovat saatavilla.

Hankintasopimus laaditaan kahtena kappaleena. Allekirjoitetut hankintasopimukset tulee tallentaa asianhallintajärjestelmään. Hankintapalvelut huolehtii sopimuksen paperikappaleen säilyttämisestä, sopimuksen seurannasta ja valvonnasta yhteistyössä toimialan kanssa sekä sopimusten asianmukaisesta hävittämisestä voimassa olevien oikeusohjeiden mukaisesti.

Mallipohjat hyvinvointialueen käyttämisestä hankintasopimuksista löytyvät asianhallintajärjestelmästä.

9.2.1 Tilaajavastuu

Laki tilaajan selvitysvelvollisuudesta ja vastuusta ulkopuolista työvoimaa käytettäessä (1233/2006) koskee yrityksiä ja kaikkia julkisen sektorin hankintayksiköitä silloin, kun ne tilaavat työtä yli 9 000 euron arvosta tai yli 10 päivää vuokratyötä, joka tehdään tilaajan eli hankintayksikön Suomessa olevissa työtiloissa tai työkohteessa. Tilattavan työn tulee liittyä hankintayksikön toiminnassa tavanomaisesti suoritettaviin tehtäviin tai tavanomaiseen toimintaan liittyviin kuljetuksiin. Rakentamisessa lakia sovelletaan rakennuttajana toimiviin hankintayksiköihin ja sopimusketjussa yhteisellä työpaikalla työsuorituksen tilaavaan tahoon. Tilaajavastuuta koskevaa sääntelyä ei erikseen sisälly hankintalakiin. Hankintalain harkinnanvaraisiin poissulkuperusteisiin sisältyy osittain tilaajavastuulainsäädännön tavoitteiden kanssa yhteneviä tavoitteita.

Tilaajavastuulaki velvoittaa selvittämään, että sopimuspuoli, jolta tilataan tavaraa, palvelua tai urakkaa, on suorittanut lakisääteiset velvoitteensa. Selvitysvelvollisuus sisältää muun muassa sen, että yritys on ennakkoperintärekisterissä, työnantajarekisterissä ja arvonlisävelvollisten rekisterissä. Lisäksi yritykseltä pitää selvittää esimerkiksi mahdolliset verovelat, työntekijöiden eläkevakuutustenvoimassaolo ja työhön sovellettavasta työehtosopimuksesta. Selvitysvelvollisuus on hankintayksiköllä.

Selvitykset tehdään aina ennen hankintasopimuksen solmimista sekä, jos sopimus on voimassa yli 12 kuukautta, osa tiedoista (verovelkatiedot ja työntekijöiden eläkevakuutustiedot) tarkistetaan myös 12 kuukauden välein.

Pyydettävät selvitykset:

- selvitys siitä, onko yritys merkitty ennakkoperintälain (1118/1996) mukaiseen ennakkoperintärekisteriin ja työnantajarekisteriin sekä arvonlisäverolain (1501/1993) mukaiseen arvonlisäverovelvollistenrekisteriin,

- kaupparekisteriote tai kaupparekisteristä muutoin saadut kaupparekisteriotetta vastaavat tiedot,
- selvitys siitä, ettei yrityksellä ole verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta annetun lain (1346/1999, 20 b §, 1. mom., 2. kohta) mukaista verovelkaa tai viranomaisen antama selvitys verovelan määrästä ja maksusuunnitelmasta,
- todistukset työntekijöiden eläkevakuutusten ottamisesta ja eläkevakuutusmaksujen suorittamisesta tai selvitys siitä, että erääntyneitä eläkevakuutusmaksuja koskeva maksusopimus on tehty,
- selvitys työhön sovellettavasta työehtosopimuksesta tai keskeisistä työehdoista, sekä
- selvitys työterveyshuollon järjestämisestä.

Mikäli kyseessä on tilaajavastuulain (1233/2006) 5 a §:n mukaisesti rakentamistoiminta, todistus tapaturmavakuutuslaissa (608/1948) tarkoitetun vakuutuksen ottamisesta. Rakentamistoimintaan liittyvällä Tarjoajalla on myös velvollisuus selvittää, että kaikilla lähetetyillä työntekijöillä on voimassa olevat todistukset työntekijöiden sosiaaliturvan määräytymisestä ennen kuin nämä aloittavat työnteon.

Ulkomaisen toimittajan tulee toimittaa vastaavat tiedot yrityksen sijoittautumismaan lainsäädännön mukaisella rekisterioteella, vastaavalla todistuksella tai muulla yleisesti hyväksytyllä tavalla. Jos toimittajan yrityksessä ei työskentele palkattua työvoimaa, ei sillä ole toimittaa työnantajavelvoitteita koskevia selvityksiä (TYEL, tes, työterveyshuolto). Selvitysasiakirjat eivät saa olla sopimuksen allekirjoitushetkellä kolmea (3) kuukautta vanhempia. Mikäli toimittaja toimii toiminimellä tai yksityishenkilönä ammatinharjoittajana, on sen toimitettava myös todistus suoritetuista YEL-maksuista ennen sopimuksen solmimista. Selvitysvelvollisuus koskee myös jo eläköityneitä toimittajia.

Hyvinvointialueella on käytössä Vastuugroup.fi Valvoja-palvelu, jonka avulla tilaajavastuulain mukaisia selvityksiä voidaan tarkastaa ja valvoa, jos toimittaja kuuluu kyseiseen palveluun. Selvitysvelvollisuuden noudattamista valvoo aluehallintovirasto (AVI). Selvitysvelvollisuuden laiminlyönti tai dokumenttien säilyttämättä jättäminen voi johtaa aluehallintoviranomaisen määräämään laiminlyönti maksuun, joka on suuruudeltaan 2 000 eurosta 20 000 euroon. Vakavammassa laiminlyönnissä maksu voidaan korottaa jopa 65 000 euroon.

Tilaajavastuutietoja käsittelevää koskee vaitiolovelvollisuus, joka jatkuu myös sen jälkeen, kun henkilö ei enää hoida sitä tehtävää, jossa hän on tiedon saanut.

9.2.2 Rikosrekisteriote

EU-kynnysarvon ylittävien hankintojen osalta ennen hankintasopimuksen tekemistä hankintayksikön on vaadittava valittua tarjoajaa toimittamaan ajantasaiset todistukset ja selvitykset sen tutkimiseksi, koskeeko sitä hankintalain 80§:ssä tarkoitettu pakollinen poissulkemisperuste (ks. kohta 7.4.4.).

Rikosrekisteriotteen selvittäminen koskee:

- ehdokasta tai tarjoajaa (=yhtiö, esim. yhteisösakko)

- hallinto-, johto- tai valvontaelimen jäsentä (= esim. toimitusjohtaja, varatoimitusjohtaja, hallituksen puheenjohtaja tai vastaavassa asemassa oleva henkilö) JA
- edustus-, päätös- tai valvontavaltaa käyttävää henkilöä

Rikosrekisteriote selvitetään aina:

- 1) voittaneelta tarjoajalta, eli yhtiöltä (yhteisösakko). Yksityisille elinkeinonharjoittajille (ns. toiminimellä elinkeinoa harjoittavat henkilöt) ei voida tuomita yhteisösakkoa, joten yksityinen elinkeinonharjoittaja toimittaa ainoastaan itseään koskevan rikosrekisteriotteen.
- 2) voittaneen tarjoajan relevantilta henkilöpiiriltä, johon voivat kuulua yhtiömuodosta riippuen esimerkiksi:
  - pää- tai toimitusjohtaja;
  - varatoimitusjohtaja;
  - yhteisön hallituksen puheenjohtaja;
  - yhteisön nimenkirjoittajat;
  - yhtiön prokuristit (prokuralaki 130/1979);
  - yhdistyksen puheenjohtaja;
  - yksityinen elinkeinonharjoittaja;
  - avoimen yhtiön yhtiömiehet;
  - kommandiittiyhtiön vastuunalainen yhtiömies muun yhtiön tai muun oikeushenkilön kuten säätion edustajat.

Rikosrekisteriote ei saa olla kahtatoista kuukautta vanhempi, eikä hankintayksikkö voi hankkia otetta tarjoajan puolesta. Tarjoajan tulee toimittaa otteet jokaisen hankintamenettelyn osalta erikseen.

Rikosrekisteriotteiden selvittämisen henkilöpiirin laajuus vaihtelee tapauksittain riippuen esimerkiksi hankinnan kontekstista ja kohteesta sekä tarjouskilpailun voittaneen oikeushenkilön muodosta. Koska tyhjentävää ja kaikissa hankintamenettelyissä yhtä laajasti sovellettavaa oikeusohjetta ei näin ollen voida antaa, voi hankintayksikkö lähtökohtaisesti luottaa ehdokkaan tai tarjoajan antamaan selvitykseen lainkohdan osalta relevantista henkilöpiiristä, jonka osalta rikosrekisterimerkinnät selvitetään.

9.3 Sopimuskauden aikainen toiminta

9.3.1 Sopimusehtojen toteutuminen

Hankintayksikön keskeisiä tehtäviä sopimuskauden aikana on huolehtia siitä, että toimittaja noudattaa hankintasopimuksessa sovittuja ehtoja. Se, millä tasolla sopimusvalvontaa tehdään, riippuu sopimuksen laajuudesta, luonteesta ja mahdollisista riskeistä. Kaikista toimittajan sopimusrikkomuksista, kuten toimitusten viivästymisestä tai virheellisistä tai puutteellisista toimituksista on viipymättä reklamoitava toimittajalle.

9.3.2 Huomautukset ja reklamaatiot

Jos havaitaan virhe tai puute tuotteen tai palvelun ominaisuuksissa, laadussa tai määrässä, on siitä viipymättä ilmoitettava toimittajalle. Edelleen, jos toimittajan havaitaan sopimuskaudella laiminlyövän sopimusvelvoitteitaan tai toimivan niiden vastaisesti tai jos toimittaja muulla tavalla rikkoo sopimusehtoja, ilmoitetaan viipymättä toimittajalle. Virheisiin ja puutteisiin liittyvistä reklamointimenettelyistä, määräajoista ja siihen liittyvistä muista seikoista on sovittava sopimusehdoissa.

Sopimuksessa voidaan sopia, että pienistä virheistä ja puutteista ei käynnistetä reklamointimenettelyä, vaan niistä huomautetaan viipymättä sopimuksen vastuuhenkilölle esimerkiksi suullisesti tai lähettämällä sähköpostilla ja ne kirjataan mahdolliseen sopimushallintajärjestelmään. Huomautuksesta on kyse esimerkiksi silloin, kun viikoittain tai päivittäin tulevasta tavaratoimituksesta puuttuu muutama tuote, tai tuote on väärä tai viallinen (esim. elintarviketoimitus). Jos toimituksissa on toistuvasti virheitä tai puutteita, tulee asiasta tehdä kirjallinen reklamaatio toimittajalle siten kuin sopimuksessa on sovittu. Reklamaation on oltava kirjallinen, ja se on syytä tehdä todisteellisesti, esim. sähköpostin vastaanottokuittausta pyytäen. Reklamaatiot pitää dokumentoida ja tallentaa huolellisesti joko sopimushallinta- tai asianhallintajärjestelmään.

Reklamaatiossa on selvitettävä vähintään seuraavat tiedot:

- Mistä sopimuksesta on kyse (sopimusnumero, osapuolet, kohde lyhyesti);
- Tilanteen tausta lyhyesti;
- Reklamaation syy ja koska se on tapahtunut;
- Mitä seuraamuksia reklamaatiosta on aiheutunut;
- Esitetään vaatimukset, mitä toimenpiteitä toimittajan tulee tehdä ja missä aikataulussa;
- Pyydetään toimittajaa ilmoittamaan hankintayksikön yhteyshenkilölle määräajassa (esim. viivytyksettä tai viimeistään 7 päivässä reklamaation vastaanottamisesta) toimenpiteet, joihin se ryhtyy virheiden tai puutteiden korjaamiseksi;
- Varataan tarvittaessa oikeus täsmennettyjen vaatimusten esittämiseen myöhemmin.

Jos virhe tai puute on sellainen, ettei heti tiedetä, millaisia vaatimuksia toimittajalle virheen vuoksi esitetään, on erityisesti tavaratoimituksen osalta tärkeää tehdä reklamaatio välittömästi, koska niissä virheestä on yleensä sopimuksen mukaan ilmoitettava lyhyessä määräajassa, esimerkiksi 7 päivässä tavarantoimituksesta. Jos määräaika ei ole sopimusehdoissa sovittu, on reklamaatio tehtävä JYSE-ehdojen mukaan kohtuullisessa ajassa virheen havaitsemisesta tai siitä, kun se olisi tullut havaita. Reklamaatiossa voidaan ilmoittaa, että yksilöidyt vaatimukset esitetään toimittajalle myöhemmin.

Kun on selvitetty, mitä tullaan vaatimaan, on vaatimukset kirjallisesti saatettava viipymättä toimittajan tietoon. Virheen vuoksi on oikeus JYSE- tai JIT-ehdojen mukaan pidättäytyä laskun maksamisesta, mutta pidätettävä summa ei saa ylittää summaa, johon olisi virheen perusteella oikeus. Tämä on tärkeää muistaa, sillä laskun maksaminen virheestä huolimatta

hidastaa asian selvittämistä, koska toimittajan intressi käsitellä asiaa voi vähentyä tällöin olennaisesti.

Hankintayksiköllä on oikeus vaatia toimituksen virheen tai puutteen johdosta:

- toimittajalta uutta, sopimuksen mukaista suoritusta tai
- virheellisen toimituksen korjaamista, jos uusi toimitus ei ole mahdollista hankinnan kohteen suuren arvon tai laajuuden vuoksi. Jos toimitus on ollut määrällisesti puutteellinen, on vaadittava toimittajaa täydentämään toimitustaan viivytyksettä.
- Toissijaisesti voidaan vaatia hinnan alentamista.
- Sopimus voidaan purkaa vain, jos virheellä on olennainen merkitys ja siitä on kirjallisesti reklamoitu toimittajalle eikä virhettä ole korjattu kohtuullisessa ajassa.
- Hankintayksikkö voi myös erityistilanteessa teettää virheen korjaamisen kolmannella taholla tai hankkia tuotteen kolmannelta (kateosto) ja periä sen kustannukset toimittajalta, jos toimittaja ei ole korjannut virhettä kohtuujassa, jos sopimuksessa on näin sovittu.

On tärkeää, että reklamaatiot tehdään dokumentoidusti, sillä reklamaatiotietoja saatetaan tarvita, jos joudutaan päättämään sopimus tai arvioimaan tulevan sopimuksen osalta kilpailutusvaiheessa toimittajan edellytyksiä uuteen sopimukseen.

9.4 Hinnanmuutokset

Hinnanmuutoksia voi esittää sopimuksen molemmat osapuolet sopimuksessa määriteltyjen ehtojen mukaisesti. Hinnanmuutoksien käsittelyn kokonaisvastuu on hankintapalveluilla, mutta asiat käsitellään ja valmistellaan yhdessä toimialojen kanssa.

9.5 Hankintasopimuksen muuttaminen

Hankintasopimuksen muuttaminen sopimuskaudella on säännelty hankintalaissa EU-hankintojen ja liitteen E osalta. Pääsääntönä on, että oleelliset muutokset eivät ole sallittuja. Olennaisia muutoksia ovat ainakin:

- sopimuksen ehtoja muutetaan niin, että se olisi mahdollistanut muiden kuin tarjouksen tehneiden tarjoajien osallistumisen tarjouskilpailuun tai toinen tarjoaja olisi voittanut tarjouskilpailun
- sopimuksesta tai puitejärjestelystä tulee muutoksen jälkeen taloudellisesti edullisempi sopimuskumppanille kuin alkuperäisessä sopimusluonnoksessa oli määritelty, esim. kiinteiksi sovittuja hintoja nostetaan tai tarjottujen tuotteiden/palveluiden laatua alennetaan
- sopimusmuutos laajentaa sopimuksen alaa huomattavasti
- alkuperäinen sopimuskumppani korvataan uudella sopimuskumppanilla.

Edellä mainitusta poiketen hankintasopimukseen tai puitejärjestelyyn voidaan tehdä muutoksia alla mainituin perustein (luettelo on tyhjentävä):

- 1) jos sopimusmuutokset olivat tiedossa hankinta-asiakirjoissa, esimerkiksi sopimusluonnoksessa. Edellytyksenä kuitenkin on, että ehdot ovat täsmälliset, selkeät ja yksityiskohtaiset;

Tällaisia muutostilanteita voivat olla esim. sopimukseen kirjatun mekanismin mukaiset:

- hinnan ja veloitusperusteiden muutokset,
- versiopäivitykset,
- lisenssimuutokset,
- tuotteen tai teknologian vaihto,
- tietosuoja- ja tietoturvamutokset,
- alihankkijamuutokset ja
- ryhmittymän kokoonpanon muutokset.

Mikäli tarjouspyynnön liitteenä olevaan sopimusluonnokseen yllä mainitut seikat on kirjattu riittävän täsmällisesti, selkeästi ja yksityiskohtaisesti.

- 2) jos alkuperäisen sopimuskumppanin on tarpeen suorittaa lisätöitä tai - palveluja tai toimittaa tavaratoimituksia ja jos sopimuskumppanin vaihtaminen ei ole mahdollista taloudellisesti tai teknisistä syistä ja se aiheuttaisi merkittävää taloudellista haittaa tai kustannuksia. Muutoksen arvo ei voi olla enempää kuin 50 % alkuperäisen sopimuksen arvosta;
- 3) sopimusmuutos on mahdollinen, jos tarve johtuu olosuhteista, joita huolellinen hankintayksikkö ei ole voinut etukäteen ennakoida. Muutoksen arvo ei voi olla enempää kuin 50 % alkuperäisen sopimuksen arvosta; Olosuhdemuutoksena voitaneen pitää esim. lainsäädännöstä johtuvaa muutosta, jota huolellinen hankintayksikkö ei ole etukäteen tarjouspyyntöä laatiessa voinut tietää.
- 4) jos alkuperäinen sopimuskumppani korvataan uudella yhtiön rakennejärjestelyiden, yritysostojen, sulautumisen ja määräysvallan muutoksen ja maksukyvyttömyyden seurauksena toisella toimittajalla. Lisäedellytyksenä on, että uusi toimittaja täyttää alkuperäiset vähimmäisvaatimukset; sekä hyvinvointialueen sopimus pohjissa edellä mainitut sopimuskumppanin muutokset on kirjattu siten, että muutosta voidaan pitää etukäteen sopimukseen kirjattuna muutoksena.
- 5) jos kyse on vähäarvoisesta sopimusmuutoksesta, joka alittaa EU-kynnysarvot, eikä se vaikuta sopimuksen yleiseen luonteeseen. Tällaisen sopimusmuutoksen arvo tulee olla tavara- ja palveluhankinnoissa pienempi kuin 10 % ja rakennusurakoissa pienempi kuin 15 % alkuperäisen sopimuksen arvosta.

Hankintapäätös tulee tehdä hankintasopimuksen muuttamisesta, mikäli muutoksella on vaikutusta ehdokkaiden ja tarjoajien asemaan. Tällaisia muutoksia ovat ainakin muutokset edellä mainitun luettelon kohdissa 2 ja 3. Hankintasopimuksen muuttamista koskevaan päätökseen on liitettävä muutoksenhakuohjeet ja päätös on ilmoitettava hallintosäännön 29 §:n mukaiseen otto-oikeusmenettelyyn.

Edellä mainitun luettelon kohdissa 2 ja 3 mainituista muutoksista tulee tehdä hankintasopimuksen muuttamista koskeva ilmoitus, mikäli muutoksen arvo ylittää EU-kynnysarvon.

Kansallisten hankintojen osalta ei hankintalaissa ole nimenomaista sääntelyä sopimuksen muuttamisesta, mutta niidenkään osalta ei ole mahdollista tehdä muutoksia, jotka muuttavat tai laajentavat alkuperäistä sopimusta huomattavasti. Sopimusmuutosten tekemisissä on hyvä ottaa yhteyttä hankintapalveluihin.

10. ERINÄISIÄ ASIOITA

10.1 Tilausohjeet

Tilausohje on tuote- tai tuoteryhmäkohtaisesti annettava sitova hankintojen täytäntöönpano-ohje, jonka mukaisesti koko hyvinvointialueen kyseisen hankintaryhmän tilaukset on tehtävä. Tilausohje perustuu hankintasopimukseen tai puitejärjestelyyn ja hankintapalvelut ylläpitävät niitä. Tilausohjeessa tiedotetaan tuotteen ostopaikat ja palvelujen toimittajat, hinnat ja hintaperusteet, maksuehdot sekä muut sovitut ehdot. Lisäksi tilausohjeiden tulee sisältää yksityiskohtaiset käytännön ohjeet sekä muut tarpeelliset tiedot tilausten tekemiseksi.

Tilaaajan tulee valvoa, että toimittaja noudattaa tilausohjeessa mainittuja sopimuksen mukaisia ehtoja ja ilmoittaa havaitsemistaan poikkeamista hankintapalveluihin.

Tilausohjeissa määrätyistä hankintapaikoista ei pääsääntöisesti saa poiketa. Voimassa olevat tilausohjeet tallennetaan hyvinvointialueen sopimushallintajärjestelmään tai intranettiin.

Hyvinvointialue on sitoutunut hankintasopimuksissa noudattamaan sopimuksen ehtoja ja tämän vuoksi hankinnat on tehtävä sopimuksien mukaisesti. Mikäli jollekin tavaralle tai palvelulle on olemassa voimassa oleva sopimus, eikä sitä noudateta (ns. ohiotot), on mahdollista, että tästä seuraa vahingonkorvausvelvollisuus hyvinvointialueelle.

10.2 Hankinnan vastaanotto ja hyväksyminen

Hankinnan kohdetta vastaanotettaessa on sen määrä ja laatu tarkistettava viipymättä. Laitteen saa hyväksyä vasta, kun sille on suoritettu käyttöönottotarkastus ja -testaus, jossa on todettu, että laite on toimintakunnossa ja täyttää sille asetetut suoritusarvot sekä muut hankintasopimuksen ehdot. Teknisesti vaativista ja laajoista hankinnoista on laadittava vastaanottopöytäkirja. Monimutkaisissa järjestelmätoimituksissa hyväksymismenettelystä ja käyttöönotosta takuuaikoineen, testauksineen ja portaittisine maksuposteineen on sovittava tarkkaan jo järjestelmätoimitussopimusta laadittaessa. Toimituksen viivästyessä taikka jos toimitus ei muuten vastaa sopimusta, on asiasta viipymättä ilmoitettava hankintapalveluihin, niin asiasta tehdään kirjallinen ilmoitus (reklamaatio).

10.3 Ostolaskut

Hankintoja koskeva maksuliikenne tulee hoitaa hyvinvointialueen hallintosäännön sekä hyvinvointialueen talouspalveluiden ohjeistusten mukaisesti.

10.4 Hankinnan asiakirjat ja dokumentointi

Hankinnan kaikki vaiheet on dokumentoitava. Tarjouspyyntöjen lähettäminen ja tarjousten saapuminen, tarjousten avaaminen, hankintapäätöksen tekeminen ja tiedoksianto sekä kaikki muu tiedonvaihto tarjoajien ja hankintayksikön välillä on merkittävä hyvinvointialueen sähköiseen asianhallintajärjestelmään. Hankintaan liittyvät asiakirjat on tallennettava

asianhallintajärjestelmään. Salaiset asiakirjat on asianhallintajärjestelmässä luokiteltava salassa pidettäväksi ja määriteltävä salassapidolle oikeusperuste.

10.5 Asiakirjojen julkisuus ja salassapito

Hankintaa koskevien asiakirjojen julkisuuden osalta on noudatettava viranomaisen toiminnan julkisuudesta annettua lakia (621/1999). Julkisuus jakaantuu ns. yleisöjulkisuuteen ja asianosaisjulkisuuteen. Yleisöjulkisuus tarkoittaa sitä, että kenellä tahansa on oikeus saada tieto julkisen asiakirjan sisällöstä.

Yleisöjulkisuuden mukaisesti hankinta-asiakirjat tulevat julkiseksi seuraavasti:

- Tarjouspyyntö tulee julkiseksi, kun se on allekirjoitettu.
- Tarjouksen täydennyspyyntö ja tarjousasian käsittelyä varten laaditut selvitykset ja muut asiakirjat tulevat julkisiksi, kun sopimus asiassa on tehty.
- Hankintapäätös sekä niiden käsittelyä varten viranomaisessa laaditut muistiot, pöytäkirjat ja muut asiakirjat tulevat julkisiksi, kun päätös tai sopimus on allekirjoitettu.
- Hankintayksikölle toimitetut tarjoukset sekä osallistumishakemukset tulevat julkisiksi, kun sopimus on tehty.

Asianosaisjulkisuus poikkeaa yleisöjulkisuudesta siten, että ainoastaan tarjouskilpailuun osallistuneelle taholle muodostuu asianosaisasema ja sen myötä oikeus saada tieto asiakirjasta.

Asianosaisella on heti hankintapäätöksen tekemisen jälkeen oikeus saada nähtäväkseen kaikki hankintaan liittyvät asiakirjat. Asianosaisella ei kuitenkaan ole oikeutta saada tietoa sellaisesta asiakirjasta, joka on lain mukaan salassa pidettävä. Tällaisia ovat esimerkiksi asiakirjat, jotka sisältävät toisen tarjoajan liike- ja ammattisalaisuuksia.

Mikäli hankinta keskeytetään, on suositeltavaa pitää tarjousasiakirjat salassa siihen saakka, kunnes hankinnassa on tehty ratkaisu uudessa hankintamenettelyssä tai päätetty luopua hankinnasta.

Asianosainen on esim. ehdokas, tarjouskilpailuun osallistunut tarjoaja tai potentiaalinen tarjoaja, jolla olisi ollut mahdollisuus osallistua tarjousmenettelyynvirheettömästi toteutetussa tarjouskilpailussa. Asianosaisella tarkoitetaan varsinaisten osapuolien lisäksi myös muita luonnollisia henkilöitä ja oikeushenkilöitä, jonka oikeutta, etua tai velvollisuutta asia koskee. Asianosaisasema puuttuu esimerkiksi, kun tarjoaja on hankintayksikön päätöksellä suljettu pois tarjouskilpailusta, koska ei täyttänyt soveltuvuusvaatimuksia ja tarjous ei siten ole päässyt vertailuun. Tällöin tarjoajalla ei ole oikeutta saada esimerkiksi tarjousvertailussa käytettyjä tietoja.

10.5.1 Liike- ja ammattisalaisuudet

Hankintaprosessiin liitettävä liike- ja ammattisalaisuudeksi määriteltävä asiakirja rajoittaa asiakirjan julkisuutta. Tämän vuoksi asiakirjan tai sen osan määrittäminen liike- ja ammattisalaisuudeksi tulee olla perusteltu. Liike- ja ammattisalaisuuksia voivat olla mm.

yrittäjien taloutta, liikesuhteita ja käytettävää tekniikkaa koskevat tiedot, joilla tulee olla yritykselle liiketoiminnalle aidosti merkitystä.

Liikesalaisuudet ovat tavanomaisesti teknisiä tai kaupallisia. Tavallisesti liike- ja ammattisalaisuudelta on edellytetty, että tieto osaamisesta tai teknisestä ratkaisusta sisältää jotakin uutta. Liike- ja ammattisalaisuutena ei voida pitää sellaista tietoa, joka on yleisesti tunnettu tai saatavilla julkisista lähteistä.

Lähtökohdana on, että yritys itse osallistuessaan tarjouskilpailuun merkitsee konkreettisesti liikesalaisuuksia sisältävät kohdat tarjousasiakirjoihin. Tarjous kokonaisuudessaan ei siis voi olla liikesalaisuus. Lopullisen ratkaisun siitä, onko asia liikesalaisuus vai ei, tekee hankintayksikkö, jolta on pyydetty asiakirjoja. Hankintayksikkö ei siten ole sidottu yrityksen kantaan liikesalaisista asioista. Hankintayksikkö voi myös edellyttää, että tarjoukset annetaan tavalla, jolla niiden mahdollisesti sisältämät liike- ja ammattisalaisuudet eivät paljastu. Jos tarjoaja ilmoittaa, että osa tarjouksen tiedoista on julkisia ja osa salaisia, pyydä tarjoajalta julkinen versio tarjouksista ja sen liitteistä.

Jos tarjousvertailussa vertailun kohteena olevat tarjouksen laatutekijät katsotaan yksittäistapauksessa liike- ja ammattisalaisuudeksi, on hankintayksikön pyrittävä tästä huolimatta perustelemaan tarjousvertailun lopputulos esittämällä tarjouksen laatua koskevat tiedot esimerkiksi yleisellä tasolla niin, että liike- ja ammattisalaisuudet eivät paljastu.

Tarjoushinta on kilpailijoiden kannalta olennainen asia, harkittaessa esimerkiksi valituksen tekemistä hankintapäätöksestä. Hankintalaki lähtee siitä, että asianosaisella on oikeus saada tieto tarjousten vertailussa käytetystä kokonaishinnasta. Sen sijaan osa- ja yksikköhintoja voidaan tapauskohtaisesti harkiten pitää liikesalaisuuksina. Tämän edellytyksenä on, että hintaa vertaillaan kokonaishinnan perusteella.

Kokonaishinnan lisäksi myös yksikköhinta ja hintaerittelyt voivat kuitenkin joissakin tilanteissa olla julkisia asianosaisille. Tällainen tilanne on kyseessä, jos hankintapäätös on tehty näiden hintojen perusteella. Jos tarjousvertailu on perustunut tällaiseen tietoon, liike- ja ammattisalaisuuksia sisältävä tieto voidaan joutua luovuttamaan asianosaisille. Hankintayksiköllä on tällöin velvollisuustiedon luovuttamiseen.

Liike- ja ammattisalaisuuksia sisältävien asiakirjojen käsittelyssä on oltava huolellinen, koska liike- ja ammattisalaisuuksien paljastaminen ja/tai oikeudeton käyttö on säädetty rikoslain rangaistavaksi teoksi. Lisäksi liike- ja ammattisalaisuuden paljastamisesta voi seurata esimerkiksi sopimusperusteinen vahingonkorvausvastuu. Esimerkiksi tarjoajan referenssitietoihin sekä tarjottujen henkilöiden ansioluetteloihin ja palvelukuvauksiin sisältyy usein salassa pidettäviä tietoja.

10.6 Asiakirjan antamistavat

Viranomaisen on annettava hankintaprosessiin liittyvästä asiakirjan sisällöstä pyydetäessä ja sen julkisuudesta riippuen tieto suullisesti taikka antamalla asiakirja viranomaisen luona nähtäväksi ja jäljennettäväksi tai kuunneltavaksi tai antamalla siitä kopio tai tuloste. Tieto asiakirjan sisällöstä on annettava pyydetyllä tavalla, jollei pyynnön noudattaminen asiakirjojen suuren määrän tai asiakirjojen kopioinnin vaikeuden tai muun niihin verrattavan syyn vuoksi aiheuta kohtuutonta haittaa virkatoiminnalle. Asiakirjapyyntö on käsiteltävä viivytyksettä, ja tieto julkisesta asiakirjasta on annettava mahdollisimman pian.

10.6.1 Asiakirjan pyytäminen

Asiakirjaa pyytävän on yksilöitävä pyyntönsä niin, että voidaan selvittää, mitä asiakirjaa pyyntö koskee. Tiedon pyytäjää on avustettava yksilöimään asiakirja, josta hän haluaa tiedon esimerkiksi diaarin ja muiden hakemistojen avulla.

Yleisöjulkisuuden perusteella asiakirjaa pyytävän ei tarvitse selvittää henkilöllisyyttään, eikä perustella pyyntöään. Kun tarjouksista pyydetään tietoja tarjouskilpailun asianosaisena, asianosaisjulkisuuden perusteella, pyytäjän on selvitettävä henkilöllisyytensä, jotta hankintayksikkö voi varmistua asianosaisen asemasta. Jos tietoa pyydetään salassa pidettävästä asiakirjasta, viranomaisen henkilörekisteristä tai muusta asiakirjasta, josta tieto voidaan luovuttaa vain tietyin edellytyksin, tietojen pyytäjän on ilmoitettava, mihin käyttötarkoitukseen hän tarvitsee tietoja sekä muut tietojen luovuttamisen edellytysten selvittämiseksi tarpeelliset seikat ja tarvittaessa tieto siitä, miten tietojen suojaus järjestetään.

10.6.2 Asiakirjan antamisesta päättäminen

Asiakirjan antamisesta päättää se, jonka hallussa asiakirja on. Tiedon asiakirjan sisällöstä antaa se henkilöstöön kuuluva, jolle tehtävä on määrätty tai jolle se hänen asemansa ja tehtäviensä vuoksi muuten kuuluu. Jos kieltäydytään antamasta pyydettyä tietoa, on:

- ilmoitettava pyytäjälle kieltäytymisen syy
- annettava tieto siitä, että asian voi saattaa viranomaisen ratkaistavaksi
- tiedusteltava tiedon pyytäjältä, haluaako hän asian siirrettävän viranomaisen ratkaistavaksi
- annettava pyytäjälle tieto käsittelyn johdosta perittävistä maksuista.

Pyyntö on käsiteltävä viivytyksettä. Tieto julkisesta asiakirjasta on annettavamahdollisimman pian, kuitenkin viimeistään kahden viikon kuluttua siitä, kun pyyntö asiakirjan saamisesta on vastaanotettu. Erityisestä syystä aika voi olla pidempi. Tällöin asia on ratkaistava ja tieto julkisesta asiakirjasta annettava viimeistään kuukauden kuluessa. Erityinen syy on mm. se, että asiakirjoja on paljon, niissä on salassa pidettäviä osia, tai muu rinnastuva syy, joka aiheuttaa sen, että asian käsittely ja ratkaisu vaatii erityistoimenpiteitä tai muutoin tavanomaista suuremman työmäärän. Määräaika alkaa kulua siitä, kun viranomainen on saanut asiakirjan saamista koskevan pyynnön.

10.7 Hankintojen valvonta

Hankintaan liittyvää valvontaa toteutetaan monen eri tahon toimesta ja monella tavalla. Hankintalain soveltamisalan piiriin kuuluvissa eli kansallisen kynnysarvon ylittävissä hankinnoissa asianosaisilla on mahdollisuus saattaa hankintaa koskeva päätös tai ratkaisu markkinaoikeuden tutkittavaksi. Markkinaoikeuden ratkaisuun tyytymätön voi vielä saattaa asian toiseen oikeusasteeseen eli Korkeimpaan hallinto-oikeuteen ratkaistavaksi. Lisäksi Kilpailu- ja kuluttajavirasto valvoo hankintalain noudattamista. Jokainen, joka katsoo hankintayksikön menetelleen hankintalain vastaisesti, voi tehdä Kilpailu- ja kuluttajavirastolle toimenpidepyynnön menettelyn lainmukaisuuden tutkimiseksi. Kilpailu- ja kuluttajavirasto voi myös omasta aloitteestaan ottaa asian tutkittavaksi.

Yllä mainitun lisäksi aluehallituksella, lautakunnilla ja liikelaitoksen johtokunnilla on hallintosäännön 29 §:n nojalla mahdollisuus ottaa alaisensa toimielimen tai viranhaltijan päätös uudelleen käsiteltäväksi. Otto-oikeusmenettely on kuvattu hallintosäännössä. Hallintosäännön mukaan hankintaohjeessa määritellyn kynnysarvon alla jääviä tavara-, palvelu- ja urakkahankintoja koskevia päätöksiä ei tarvitse ilmoittaa ottomenettelyyn. Kaikki kansallisen kynnysarvon ylittävissä hankinnoissa hankintapäätökset on julkaistava hyvinvointialueen internet-sivuilla pois lukien yksilöön kohdistuvia terveydenhuollon tai sosiaalitoimen asiat. Hankintojen julkaisemisella lisätään avoimuutta ja jaetaan tietoa tehdyistä hankintapäätöksistä.

Hankintalain soveltamisalan ulkopuolelle jäävissä hankinnoista ei voi valittaa markkinaoikeuteen, mutta kaikki yli 30 000 euron hankinnat on ilmoitettava ottomenettelyyn ja julkaistava hyvinvointialueen internet-sivuilla pois lukien yksilöön kohdistuvia terveydenhuollon tai sosiaalitoimen asiat.

Jokaisesta 9 000 euron ja sen ylittävästä hankinnasta on tehtävä viranhaltijan päätös perusteluineen. Sisäinen tarkastuksen tehtävänä on valvoa sisäisen valvonnan toimivuutta suorittaessaan organisaation hallinnon, talouden ja toimintojen valvontaa. Sisäinen tarkastus suorittaa säännöllisesti hankintatoimeen liittyvää valvontaa.

Hankintojen tekemisestä annettujen ohjeiden lisäksi hyvinvointialueella on tilaamiseen liittyen tilausohjeita. Tarvittavat tavarat ja palvelut tulee ensisijaisesti tilata kilpailutetuilta tavarantoimittajilta. Jokaisen esihenkilön tulee valvoa vastuualueensa henkilöiden tekemiä tilauksia. Käytettäessä sähköistä tilausjärjestelmää kaikki 200 euron ja sen ylittävät tilaukset on etukäteen hyväksyttävä esihenkilöllä. Etukäteishyväksymisen lisäksi esihenkilöiden tulee jälkikäteen valvoa raporteista henkilökunnan tekemiä 200 euron ja sen alittavia tilauksia. Esihenkilön tulee myös tilausoikeuksia myöntäessään varmistaa, että henkilö, jolle tilausoikeudet annetaan ymmärtää asian merkityksen.

11. KÄYTÖSTÄ POISTETUN IRTAIMEN OMAISUUDEN JATKOKÄSITTELY

11.1 Uudelleen sijoittaminen ja kierrättäminen

Alkuperäisestä käytöstään poistetut, mutta muuhun käyttöön kelpaavat kalusteet ja tavarat tulee ensisijaisesti pyrkiä sijoittamaan hyvinvointialueen sisäiseen käyttöön, mikäli tämä on perusteltua. Toimialojen on tiedotettava näistä tavaroista koko hyvinvointialuetta kattavasti ja tarkoituksenmukaisella tavalla, esimerkiksi intranetin kautta.

11.2 Myyminen

Mikäli tavaroita ei saada sijoitettua uudelleen edellisen kohdan mukaisesti, ne on myytävä ostotarjouksien perusteella tai julkisella huutokaupalla. Näistä myyntitoimenpiteistä, tavaroiden säilytyksestä ja niiden kuljetuksista ei saa aiheutua hyvinvointialueelle tavaroiden myyntihinnan ylittäviä kustannuksia.

11.3 Hävittäminen ja lahjoittaminen

Mikäli uudelleensijoitus tai myynti ei ole taloudellisesti perusteltua, on käytöstä poistettu irtain omaisuus hävitettävä tai poikkeuksellisesti lahjoitettava yleishyödylliseen käyttöön. Hävittämisen tai lahjoittamisen edut säilyttämiseen verrattuna on voitava taloudellisin tai muin erityisin perustein osoittaa. Hävittäminen tai lahjoittaminen on toteutettava hyvinvointialueelle mahdollisimman taloudellisesti.

Vaarallisten aineiden ja lääkkeiden hävittäminen on toteutettava viranomais määräyksiä noudattaen. IT-laitteiden jatkokäsittelyssä on siihen liittyvien tietoturvariskien vuoksi omat ohjeet.